

SKAUTING

*Dáváme dětem prostor
svobodně tvořit?*

*Dvuměsíčník pro
skautskou výchovu*

- + Nové stezky skautů a skautek
- + Víkendy oddílových rad přicházejí na scénu
- + Jak na diskuze po evropských volbách?

SKAUT

SKAUTING

57. ROČNÍK / 5 – ČERVEN

Všechna čísla jsou ke stažení v archivu:
casopisy.skaut.cz/skauting

TÉMA

VŠE K ROZVOJI KREATIVITY

- 3 *Editorial*
- 4 *Instant: Co takhle trochu změnit pravidla hry?*
- 7 *Instant: Vnímej, zaznamenávej a mapuj!*
- 9 *Kde se berou všechny ty geniální nápady?*
- 10 *Gejzír*
- 12 *Volno? To snad né!*
- 14 *Jak na rozvoj kreativity?*
- 16 *Rozcestník*

FÓRUM

NÁZORY A KOMENTÁŘE K VÝCHOVĚ

- 17 *Úvaha: Mít, či nemít stezku?*
- 18 *Oči dětí*
- 18 *Komentáře*
- 19 *Sloupek náčelníků*
- 20 *Polemika: Skautské závody*
- 21 *Úvaha: Bez skautské výchovy nejsme dobří?*

HORIZONT

PODNĚTY A INSPIRACE PRO VÝCHOVU

- 23 *Jak vypadá upravená stezka skautů a skautek?*
- 27 *Testujte nové vlčky a světýlka!*
- 28 *Vzdělávání pro oddílovou radu zažijete na VORu!*
- 30 *Stýskat si je normální*
- 32 *Vlčata – světlušky: To dáš! – A co když se bojím?*
- 34 *Evropa mění vedení, co nás čeká?*
- 36 *Věrní v každé době: Jiřina Čechová*
- 38 *Moje cesta ke světu*
- 38 *Nástěnka*

REDAKCE

TOMÁŠ ČAKLOŠ – TOM
šéfredaktor

JAKUB HOLOBRÁDEK – UČEŇ
zástupce šéfredaktora a editor

ONDŘEJ PRIKNER – TWIST
vedoucí finalizace

MARIE REJŠKOVÁ – REJŽE
vedoucí názorové sekce

EMČA ZEZULOVÁ
editorka světlušek a vlčat

ANEŽKA FADRŇÁ
redaktorka

PETR NEUMAN
redaktor

BERNY KUREŠOVÁ
vedoucí korektur

KÁŤA PUCZOKOVÁ
redaktorka

LIBOR BRZOBOHATÝ
redaktor

PETRA HÖHNEOVÁ
redaktorka

TOMÁŠ KŘENEK – TOMEK
redaktor

+ EXTERNÍ REDAKTOŘI:

Anna Hubáčková, Anežka Jakubcová,
Klára Sucháčková – Suri, Jaroslav Rajl –
Kaktus, Jan Bednář – Geralt

NAPIŠTE NÁM!

Budeme rádi za vaše příspěvky i zpětnou vazbu. Přijdou vám témata a články užitečné? O čem byste rádi ve Skautingu četli? Těšíme se na vaše podněty, dialog i budoucí spolupráci.

Kontakt: skauting@skaut.cz. **Grafika a sazba:** Jan Dočkal. **Foto na obálce:** Lucie Jírová. Dále na tomto čísle spolupracovali autoři, oponenti, konzultanti a korektoři článků. **Vydavatel:** Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, z. s., Senovážné náměstí 24, 110 00 PRAHA 1, IČ: 64934926, telefon: 234 621 223, tdc@skaut.cz. **Tisk:** Triangl a.s. **Distribuce:** Send Předplatné, spol. s r.o. – Pro členy Junáka je předplatné řešeno v rámci on-line registrace. **Vychází 5× ročně:** Vyšlo 6. 6. 2019.

Pustit děti z krabice

Otevřít prostor tvořivosti

Jen jim nestát v cestě

Zapomeňme na jediné správné řešení

Nebojme se dělat věci po svém

Chvála kreativity

Chystáme toto číslo už rok a do poslední chvíle jsme se nemohli rozhodnout, jak jej nazveme. Máme na srdci jedno velké a krásné téma spojené s lidskou tvořivostí a důvěrou dětem. A před sebou úkol jej na následujících stranách pootevřít – a nechat dále žít vlastním životem.

Mluvíme o tvořivosti a zdaleka tím nemyslíme jen navlékání korálků, stavbu táborových věží či sprádání veršů oddílových písní. Pojímáme tvořivost v její plně šíři, jako obecný princip. Jako schopnost aktivního přístupu, schopnost řešit problémy, schopnost vytvořit něco originálního a hodnotného v libovolné oblasti lidského umění.

Věříme, že něčeho takového je schopný každý člověk, dostane-li se mu vhodné příležitosti, podpořené důvěrou v sebe sama. Tvořivost již od počátku lidstva povznáší ducha a dává vzniknout mistrovským dílům i společenským inovacím. Stává se přitom zdatností žádanou od stále širší populace – Světové ekonomické fórum uvádí schopnost kreativity a řešení problémů na úplně špičce dovedností, které budou pracovníci v příštích desetiletích potřebovat.

Také ve skautském hnutí dlouhodobě usilujeme o rozvoj lidí, kteří se vyznačují svobodným smýšlením a tvořivým přístupem k životu. Skautský program tomu nabízí obrovské příležitosti. Současně nás ale někdy svádí, nechtěně a nevědomky, dětskou tvořivost a fantazii omezovat či dokonce nepřímo potlačovat.

Každý za sebe se můžeme zamyslet, v kolika případech skutečně svým členům dáváme prostor a důvěru dělat věci po svém, samostatně hledat řešení a tvořivě se vyjádřit – a kolikrát raději věci vymýšlíme za ně, stavíme je k hotovému, dáváme jim přesná zadání a držíme se pohodlně toho, na co jsme sami zvyklí. Některá omezení jsou zpravidla nutná, v běžném programu však naše členy občas zbytečně podceňujeme.

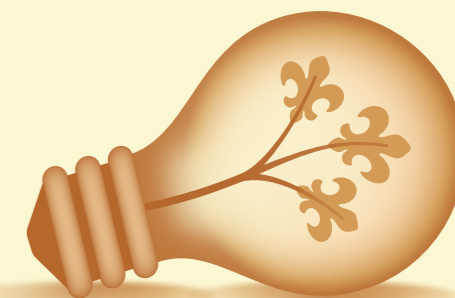
Rozvíjet kreativitu je i není těžké. Často stačí nestát v cestě, nevytvářet bariéry a podpořit děti a dospívající v tom, aby se nebáli zapojit představivost a vytvořit něco úžasného. Těžší než pro ně to může být paradoxně pro nás samotné. Nezasahovat, důvěřovat, vzdát se části své moci a sledovat, na jak nesmyslné místo hodlají skauti tu kuchyni postavit, může být náročné. Je to však cesta, jak vedle sebe nechat růst sebevědomé bytosti, které si umí poradit a nebojí se u toho překračovat zavedené zvyky. Tato nekonformita a otevřená mysl je přitom důležitý předpoklad aktivního občanství, podnikavosti a často nakonec i šťastného a naplněného života.

Schopnost přemýšlet o věcech nekonvenčně bývá v angličtině přiléhavě nazývána jako myšlení *out of the box*, mimo nastavený rámec. Hledejme se členy příležitosti, ve kterých opustí svou krabici a uvidí věci jinak. Nechme je svobodně kreslit a tančit, stavět neidentifikovatelné stavby z klacíků, prostřít ten nejdivnější nedělní stůl, vydat se na jimi zorganizovaný výlet a o pár let později třeba přijít s nápadem, který změní svět.

Mnohdy je to jen o tom, zda členům nutíme svá řešení, nebo je necháme objevovat jejich vlastní. A tak nám všem pro nadcházející tábory přeji, abychom na nich povolili uzdu fantazii, společně se učili překonávat všechny předsudky a škatulky a vytvářeli prostředí, které přeje hledání rozmanitých cest. ✖

TOM ČAKLOŠ
šéfredaktor

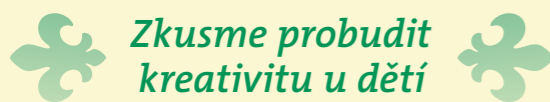

**EMA ZEULOVÁ,
RADOSLAV ŠONSKÝ – DROBEK**
Poprvé jsme se potkali na koncertě kapely Jelen v Brně. Přátelství mezi námi vzniklo až o dva roky později v Tatrách. Spojuje nás Učeň, láska k přírodě, výletům, Slovinsku a kávě, na kterou se Drobek při cestách z Rakouska do rodného Přerova stavuje k Emě do Brna.

Co takhle trochu změnit pravidla hry?

Kreativita neboli česky tvořivost se projevuje jako vynalézávacost, vznik nového, originálního díla či myšlenky, nebo jako tvůrčí řešení problémů. Vlastnost, která se v dnešním světě náramně hodí a která nám umožňuje dobře reagovat na mnoho situací, zvláště těch nových nebo složitých. Jak s ní ale pracovat v rámci oddílového života, abychom děti vedli k jejichmu rozvoji pokud možno co nejvíce? Pojďme se společně podívat na dva programy, které by ti v tom mohly pomoci a na principy, které za jejich fungováním stojí.

TÁBOROVÝ ZÁŽITEK

První příklad programu cílí na zachycení zážitku dětí a následnou vzájemnou prezentaci a inspiraci. Vyzkoušet ho můžeš na táboře (ale taky třeba na výpravě). Vedlejšími záměry mohou být kromě rozvoje tvořivosti například zpětná vazba pro vedení, uvědomění si, co jsem se naučil, rozvoj prezentačních dovedností a podobně. Záleží na přesném zadání účastníkům.

Aktivita samotná spočívá v jednoduchém zadání – zachyt' sám za sebe libovolným způsobem nejlepší / nejsilnější / nejzajímavější / ... (nebo dle svého výběru) zážitek z tábora a následně ho představ ostatním na společné vernisáži.

Všichni účastníci pracují na stejném úkolu (zadanému problému), necháváš však jako vedoucí prostor každému, aby zvolil formu, tempo a způsob, kterým se úkolu zhostí.

Pokud chceš účastníkům pomoci s výběrem formy (například v případě mladší nebo méně zkušené skupiny), můžeš jim nabídnout pár příkladů forem, které jsi už někdy použil, pro inspiraci. Některé formy jim můžeš navrhnout při zadávání nebo jejich volbu podpořit připravenými pomůckami (např. vše od hudebního nástroje přes pastely až po fotoaparát či mobil). Vytváříš však omezenější prostor, ve kterém budou účastníci tvořit, protože zvláště u mladší skupiny může dojít k tomu, že využijí nápady pouze z svého výběru. Na zpracování úkolu má každý stejný čas – plnění zadání může případně probíhat na pozadí jiných aktivit.

Vrcholem celého programu je prezentace zážitku vybraným způsobem pro ostatní.

Závěrečnou a pro naplnění záměru velmi důležitou částí programu je pak společné rozebrání použitých forem pomocí diskuze či reflexe s návodnými otázkami – které všechny formy použili, proč si vybrali právě tyto formy, jak se jim pracovalo, co se jim líbilo z jiných přístupů, co by použili příště, ... Podstatné je, že smyslem prezentace ani diskuze není hodnocení či sbírání bodů. To by mohlo do budoucna ovlivnit účastníky programu tak, že by si vybírali spíše už jednou dobře hodnocené přístupy, což jde proti smyslu rozvoji kreativního myšlení.

KATAPULT

Druhý program, který můžeš zařadit nejen na táboře, ale také na schůzce nebo výpravě, je výroba katapultu. Možná jsi už jej, nebo jiné přístroje, někdy s oddílem či družinou vyráběl. Tentokrát však zkus zadat úkol dětem jinak a o katapultu se pro jistotu ani nezmiňuj, abys nevyzradil pointu programu.

Zadáním programu je, aby děti samostatně sestrojily přístroj, kterým bude možné střílet do dálky těžké předměty v poměru k velikosti katapultu. Děti mohou vytvořit cokoli, důležitá je pouze funkčnost přístroje. Vyrábět budou bez přesného návodu. Záleží tedy na dětech, aby vymyslely, jak bude přístroj fungovat.

Nachystej dětem spoustu materiálu a nářadí, se kterým mohou bezpečně pracovat. Nabízí se dvě varianty provedení:

- reálný model – vyrábět katapult v běžné velikosti z klad dřeva, takový model bude potřeba tvořit ve skupinách. Jako municí můžete použít například medicinbal.
- kapesní model – zmenšený katapult, který si může vyrobit každý sám. Jako munice poslouží hopskulka nebo krabička od sirek.

Pro reálnou verzi dětem nachystej především lana, klády a další dostupný materiál a také nářadí. Pro kapesní verzi se hodí špachtle do krku, špejle, gumičky, lepidlo, nůžky a jiné libovolné drobné potřeby, které najdete a mohly by se hodit.

Na výrobu nech dětem dostatek času. Pro kapesní verzi stačí hodina, na výrobu reálné verze budou potřeba čtyři hodiny a více, záleží na tom, jak bude materiál připravený. Pokud chystáš program pro mladší děti, doporučujeme vyrábět kapesní variantu, u níž se může projevit každé dítě samostatně. Nejdůležitější na celém programu je totiž objevit vlastní princip, na kterém bude přístroj fungovat.

Během programu se pokus jako vedoucí co nejméně zasahovat do programu, zároveň dohlížej na bezpečnost a před začátkem programu si stanovte důležitá pravidla pro práci. Nech děti zkoušet, objevovat a chybovat. Pokud máš obavu, že nebudeš dobrým pozorovatelem, který zvládne do programu příliš nezasahovat, vyráběj společně s dětmi a zkus vytvořit vlastní přístroj, který bude střílet. Opět ale platí, že bys svým chováním neměl ovlivňovat tvoření dětí. Na závěr si společně otestujte, jak se vám přístroje povedly, zda umí střílet a jsou funkční. Sdílejte si, jak jste přístroje vyráběli a na co jste během vyrábění přišli. Můžete si také sesumírovat poučení do budoucna.

FOTO: FOTOHAVLIN.CZ

O ČEM TO CELÉ JE?

Přečetl jsi dva návrhy na program, který můžeš vyzkoušet na táboře, schůzce nebo výpravě. První je zaměřený spíše na vyjadřování a dramatickou složku, zvládnou ho samostatně klidně i mladší děti a výsledek může mít jakoukoliv podobu, se kterou děti přijdou.

K druhému programu je potřeba alespoň základní manuální zručnost a mírné povědomí o tom, jak věci fungují, je vhodný i pro starší, a to skupinu i jednotlivce, cílem je kreativní vyřešení zadaného technického problému a výsledkem má být konkrétní fungující přístroj. Přesto je spojuje totožný přístup k dětem, neboť jim dáš volnost a neukážeš jim jasné řešení problému s popisem jednotlivých kroků, ale necháš tvorbu a objevování na nich samotných. Možná jsi tento přístup k programu i dětem už při čtení objevil. Níže jsme pro tebe rozepsali v bodech, o jaké principy se opírá.

1 Hodnocení: Smyslem programu není hodnotit výkony dětí nebo je samotné. Pokus se hodnocení vyvarovat a s dětmi se především bavte o postupu, který použily, jak jsou samy spokojeny se svým výtvořem či co by příště udělaly jinak.

2 Přístup dětí: Samy děti přebírají zodpovědnost za to, jak se programu a nabídky od tebe zhostí. Nech tedy zapojení a způsob vyřešení úkolu pouze na nich. Důležitá je volnost, samozřejmě v rámci bezpečnosti, kterou děti při programu mají a mohou k němu přistoupit po svém bez dalších pravidel.

3 Role vedoucího: Programy, které jsou postaveny na tomto principu, kladou velké nároky na vedoucího. Během programu se pokus nedávat dětem rady ani jim neříkej, jak bys úkol vyřešil. Nech je pracovat samostatně a neprezentuj své postupy, které máš vyzkoušené. Zkus být především pozorovatelem dění (vše důležité si řeknete v závěrečné reflexi) či případným podporovatelem dětí, které potřebují mírně postrčit a navést.

4 Věk účastníků: Programy založené na tomto přístupu můžeš vyzkoušet s různě starými dětmi, klidně i s vřetaty a světluškami. Věk účastníků by měl ale vždy odpovídat zvolené náročnosti programu a také tomu, zda děti necháš pracovat ve skupině nebo samostatně. Některé úkoly nemusí mladší děti samy zvládnout, zároveň je zde riziko, že pokud budou pracovat ve skupině, nechají se strhnout jejím šéfem a nepřinesou do týmu své myšlenky. Program by tak ztratil smysl.

5 Volná hra: Podobné programy umožňují dětem, aby si samy zvolily námět, pomůcky i partnera (s touto variantou se v námi popsaných programech nepracuje) v rámci hry – dospělý pak vytváří jen bezpečné prostředí a nabízí stimulační pomůcky. V ideálním případě vycházejí pomůcky z vnitřních potřeb dítěte a umožňují dětem zapojit svou fantazii a prozkoumávat okolí, předměty a vztahy s ostatními.

6 Důraz na formát programu: Pokud chceš u dětí rozvíjet kreativitu, je důležité se při přípravě a rozmyšlení velmi dobře soustředit na to, jakou formou bude program probíhat. Některé formáty jsou otevřenější a nechávají mnoho cest, jiné mohou dítě svazovat a dosáhnout pak rozvoje kreativity může být o dost těžší. Platí zde více než jinde, že volba vhodných prostředků může rozhodovat o naplnění či nenaplnění našeho cíle.

7 Cíle programu: Je třeba dávat si pozor na to, že i když je forma programu volnější (účastník si sám volí způsob, jak programem projde), neznamená to, že se během programu nemůže dítě něco, co ho bude rozvíjet tebou vybraným směrem. Klade to na tebe jen trochu větší nároky v tom smyslu, abys na tento rozvoj předem myslel a dokázal ho na konci dětem zprostředkovat třeba reflexí či zpětnou vazbou. Nemusíš se tedy bát si i u takových programů stanovit výchovný cíl nebo záměr. →

FOTO: RADEK LAMPÍŘ

8 Dramaturgická pravidla: Jistě jsi už někdy slyšel, že máš při skládání programu na schůzku, výpravu nebo tábor myslet na různé věci – třeba na to, jak jsou programy fyzicky nebo mentálně náročné, o jakém jsou tématu, jaký mají spád, jak jsou dlouhé a podobně. To, do jaké míry je program pro účastníky předem zadaný, může být další z dramaturgických pohledů, kterými se budeš dívat na přípravu programu, aby byl co nejpřesnější.

9 Různá volnost zadání: To, že je program zadaný do nejmenšího detailu, nebo naopak nechává dětem v družině úplnou volnost, nejsou jediné možnosti. Míra strukturovanosti zadání je spíše postupná škála, na které se můžeš pohybovat třeba od nuly do stovky – nezadat nic, zadat trochu, zadat skoro vše nebo úplně všechno.

JAK SE K TOMU DOSTAT?

Už víme, že existují programy s méně podrobným zadáním, které nám umožňují u dětí rozvíjet kreativní myšlení, a proto, aby podobný program dobře fungoval, je potřeba myslet na několik principů, které jsme si představili v předchozí části. Aby sis mohl tyhle principy ještě trochu více vzít k srdci a opravdu jim porozumět, není na škodu si srovnat tyto dva ukázkové programy s obvyklejšími, podrobně zadanými programy.

- V čem jsou výhody a nevýhody méně strukturovaných programů proti klasickým?
- Který z těchto typů je náročnější pro vedoucího a který pro účastníky a proč?
- Jak se liší zařazení těchto programů s ohledem na věk dětí?
- Proč není vhodné u méně strukturovaných programů hodnocení výkonu?
- Můžou mít méně a více strukturované programy stejné cíle?
- Jaký je rozdíl mezi zručností a tvořivostí?

Rozhodně není cílem, aby principy popisované v tomto článku byly obsaženy ve všech tvých programech. Nicméně až budeš chystat program na tábor nebo procházet ty už nachystané, není na škodu si odpovědět na některé z následujících otázek, které ti mohou pomoci do nich tyto principy promítnout.

- **Jaký je záměr programu?** Chci jít ke konkrétnímu cíli, chci pracovat s nějakým tématem?
- **Mohu si dovolit udělat program méně strukturovaný?** Funguje to s programy v okolí, bude na to naladěná účastnická skupina, podaří se mi tím dobře naplnit můj záměr?
- **Co všechno v programu musí být nezbytně zadané?** Je víc způsobů provedení programu, neopakuji se s formami, dávám někdy dětem možnost udělat si věci po jejich, bude to bezpečné?
- **Je pro vyznění programu třeba děti mezi sebou srovnat a bodovat?** Nestačí je srovnat s jejich předchozím výkonem, přináší soutěživost v tomto případě něco pozitivního?
- **Učím děti něco, co má jen jeden správný způsob provedení?** Nenutím jim svůj zažitý stereotyp, nemůžeme spolu vymyslet efektivnější řešení?
- **Nechal jsem si v programu čas na to zhodnocení?** Co a jak jsme dělali, jak se nám to povedlo, co si z toho můžeme vzít do příště?

Obě sady otázek jsou samozřejmě jen jedním z mnoha výčtů, které si můžeš položit. Ruku v ruce s výše uvedenými principy by ti však měly pomoci vytvořit i další programy, které dětem ve tvém oddíle dají příležitost ve větší míře spoluvytvářet program a učit se kreativně myslet. To se jim bude jistě hodit v životě – ať už budou psát knihu nebo řešit nějakou složitou situaci, schopnost nahlédnout na problém z více stran, vyhodnotit okolnosti a zvolit dobré řešení se hodí vždycky. A to jde bez trochy kreativity jen těžko. ✕

ANNA VÍTOVÁ

Kartografka momentálně „mapující“ dětská přání i stesky a oddech hledající při večerech Ekoodboru.

Vnímej, zaznamenej a mapuj!

Aneb jak prozkoumávat okolí tábora

Mapa měla v dávných dobách vždy příchutí dalek, tajemství a dobrodružství. Nápis „Hic sunt leones“, tedy „Zde jsou lvi“ označoval oblasti, o kterých nebyly známy žádné relevantní informace. Umístění mnoha objektů bylo nepřesné, směry spíše orientační a vzdálenosti se často určovaly pouhým odhadem.

Takovou neznámou krajinu s neprobádanými hvozdy v našich podmínkách již nepotkáte. Pro toho, kdo má oči otevřené, je však stále co objevovat a tábor je pro takové zkoumání velmi dobrým místem. Cílené objevování vám pomůže okolí tábora vnímat ze zcela jiné perspektivy, než je vnímáte např. při sportovních aktivitách, při nichž je okolní příroda často spíše druhořadou kulisou k vykonávané činnosti.

Cíle:	Účastníci zažijí pocit objevování a budou vnímat přírodu i krajinu. Účastníci budou znát okolí svého tábořiště a jeho největší zajímavosti
Účastníci:	Vhodné hlavně pro skauty / skautky, rovery / rangers
Délka:	Několik dopoledních / odpoledních bloků programu během celého tábora; případně jeden od/dopolední blok programu
Prostředí:	Okolí tábora
Materiál:	Výbava do terénu (pevná obuv, pití), pastelky, tužky, podložka na psaní, mapy základního měřítko (ZM) 1:10000 či 1:5000

JAK ZAČÍT ZKOUMAT A OBJEVOVAT?

V rámci aktivity, kterou je vhodné zařadit hned na začátku tábora, se proměňte v objevitele nových území (či v kohokoli, kdo se bude tematicky hodit do celotábořové hry). Věnujte čas objevné výpravě do okolí tábořiště a „mapování“ zajímavých míst. Předejte tábořníkům mapu velkého měřítko,

do které je možno zakreslovat různé detaily. Doporučuji podrobnou mapu, např. ZM 1:10000 nebo 1:5000. Tu si můžete stáhnout k tisku na bit.ly/2Utg4L3.

Před začátkem programu si uvědomte, jaké jsou schopnosti a věk vašich účastníků: skautům např. vymezení prostor pohybu jasnými silnicemi či potoky a pošlete je do terénu s jednodušší, např. topografickou mapou; rovery můžete pustit dále s méně obvyklou mapou (historické mapy, mapy lesních porostů, půdní mapy apod.); časovou délku programu pak upravte podle náročnosti terénu. Pokud budete používat mapy, se kterými běžně nepracujete, ujistěte se, že účastníci rozumí znakovému klíči mapy a dokáží v ní správně rozlišit všechny prvky: les, louku, pole, silnice, cesty, vodstvo či hranice správních celků a že se v mapě obecně orientují.

Následně vyšlete účastníky po menších skupinkách do terénu, podle věku a schopností si s nimi na mapě ukažete, jakou oblastí kolem tábořiště se mají pohybovat. Variant pro stanovení zkoumané oblasti je více: rozdělte území kolem tábora do výsečí a každá skupina mapuje danou část, po návratu se mapy spojí a vznikne jedna společná mapa. Další možností je, že skupina má projít celé území kolem tábora (tzn. oblast, v jejímž středu stojí tábor) a domalovat si svoji vlastní mapu na základě toho, jakých zajímavostí si všimnou, co objeví nového a pro ně bude zajímavé. Pokud budou procházet všichni celým územím, mohou si skupiny na konci porovnat, co mají zakresleno ve svých mapách a co jim připadlo v území zajímavé – pro každého je to jiné.

Motivujte je krátkým prolovem o tom, že jsou badateli procházejícími skrz neznámé území, které mají zmapovat. A proto je důležité, aby si všímali zajímavých objektů a jejich polohy zaznamenali do mapy. Pro každého může být zajímavým objektem něco jiného – pro někoho to může být studánka, posed, mraveniště, velký kámen, skála, pro jiného zase hluboká tůňka ke koupání, kolonie živočichů, hnízdo velkých ptáků či zajímavě tvarovaný vývrat, který připomíná bájněho netvora. Pokud účastníky vybavíte dalekohledem či lupou, mohou být jejich objevy různorodější.

Po uplynutí určeného času se všichni sejdete v táboře nebo v jeho blízkosti. Předvedte si navzájem, co koho ve zkoumaném území zaujalo nebo poskládejte mapu okolí tábora z jednotlivých výsečí. Jaký prvek či jev zaujal nejvíce účastníků programu? K těm nejlákavějším se můžete buď hned nebo v nejbližším volnu vypravit. Důležité je, aby si účastníci uvědomili, že žádná mapa není lepší než ostatní, každá je individuální a odráží povahu a vnímavost svého tvůrce.

Po skončení této aktivity mapy nechte účastníkům, řekněte jim, že si do ní mohou zaznamenávat další zajímavosti či vzpomínky z celého tábora nebo že si do ní mohou průběžně domalovávat další zajímavosti, kterých si všimnou během následujících tábořových dní nebo týdnů. Tuto činnost můžete podpořit během tábora společným setkáním nad mapou či vymezeným časem na další bádání. Účastníci si mohou zaznamenat, kudy viděli procházet srnu při ranní hlídce, odkud štěkal srnec, odkud v noci při hlídce slyšeli táhlé houkání puštíka či místo, kam se chodilo „na odvahu“.

Zvládnete se na konci tábora znovu sejit a ukázat si své výtvořky? Jaké mapy vznikly? Můžete si říci, co bylo nejtěžší do mapy zamalovat či co bylo naopak jednoduché. →

POZNÁMKA:

Objevování táborového okolí bude samozřejmě probíhat odlišným způsobem v případě, že jste na tábořišti poprvé či se sem vracíte již několikátý rok po sobě. Je tedy rozdíl, jak dobře znáte táborovou louku a její blízké a vzdálenější okolí. S přihlédnutím k této skutečnosti je třeba modifikovat i výše uvedenou aktivitu.

DALŠÍ MAPOVÉ AKTIVITY**Zpřesňování mapy**

Přestože jsou mapy velkých měřítek podrobné, ne vždy jsou zcela aktuální. Lesní průmysky zarůstají, lesníci vytvářejí nové pro těžbu. Účastníci aktivity domalují do map aktuální stav hranic lesů, polí, luk, vodních toků a komunikací.

Zvuková mapa

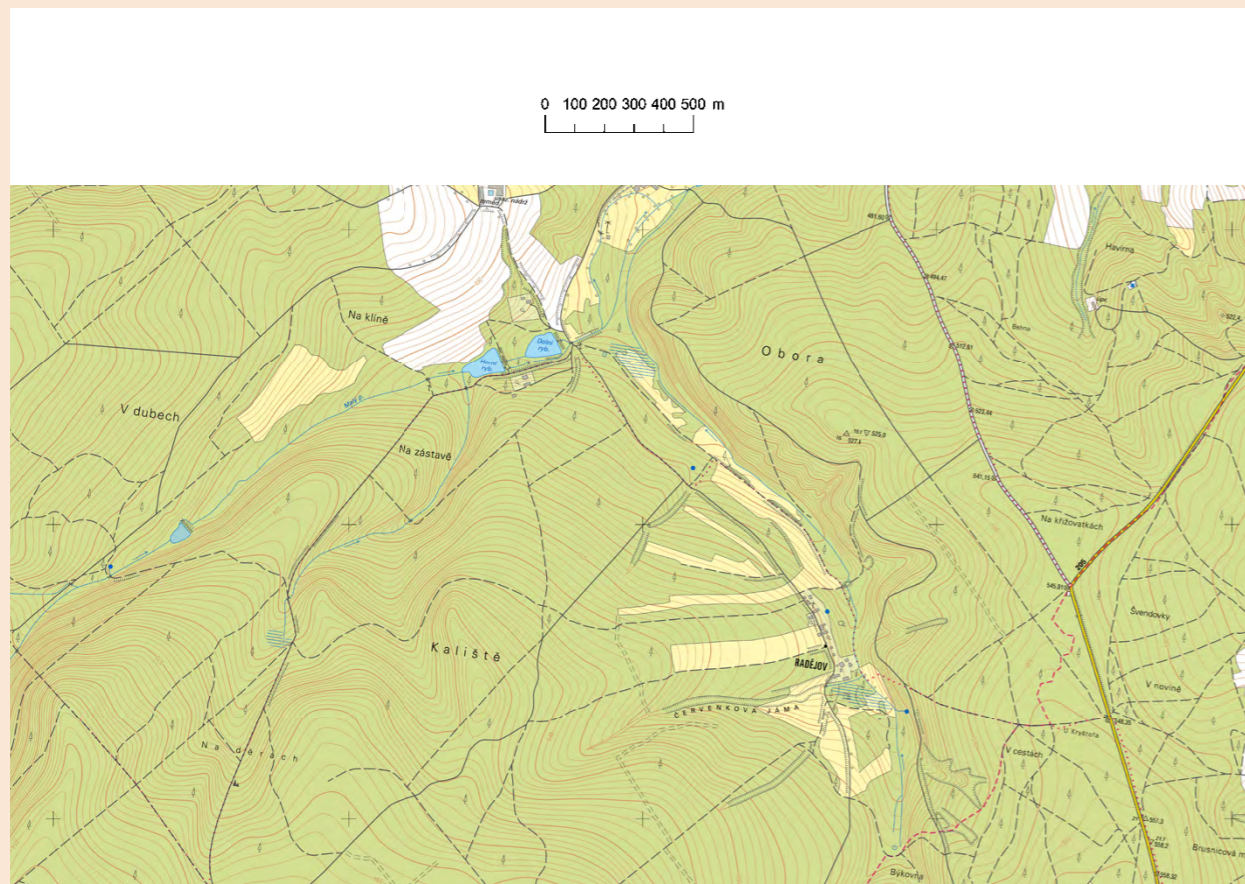
Každý si najde místo, které se mu bude líbit a usadí se na něj s tužkou a čistým papírem. Doprostřed papíru si namaluje sebe, jak naslouchá. Od tohoto místa šípkami zaznamená, jaké zvuky z různých stran slyší. Šířka šípky může znamenat intenzitu hluku (čím je zvuk hlasitější, tím je

šipka tlustší) a délka šípky může značit vzdálenost (odhadem) zdroje zvuku od posluchače. Tedy např. vzdálený psí štěkot může mít šipku tenkou a dlouhou, hlasitý štěbetání ptáka v keři na kraji paseky bude mít šipku širší, ale relativně kratší. Po uběhnutí určené doby vyzvěte účastníky k návratu a ke zhodnocení zvukové mapy. Kolik zvuků dokázali rozpoznat? Jaké zvuky pocházejí od lidské činnosti a které jsou „přírodní“? Jaký zvuk byl největším překvapením? Slyšeli účastníci něco, co nedokázali identifikovat?

Aktivitu lze provozovat i v noční variantě (zde je však obtížnější udělat zákres). Noční varianta může zároveň posloužit (zejm. u mladších účastníků) jako příprava na hlídku. Vlčata a světlušky se seznámí s nočními zvuky v okolí tábořiště a nebudou vás možná v příštích nocích zbytečně budit kvůli vrzání větví starého dubu). Podobný program naleznete detailněji i v aktuálním *Skautu-Junákově*.

Mapa z přírodních materiálů

Účastníci využijí přírodních materiálů k tvorbě mapy. Určete si předem legendu (např. louka bude z trávy, les z jehličí, voda z borůvků či borůvek, ...) a nalepte dané přírodní prvky na papír (či je položte do vymezeného prostoru) tak, jak to odpovídá skutečnosti. ✖

© 2018 Český úřad zeměměřický a katastrální
Pod sídlíštěm 9/1800 18211 Praha 8

TOM ČAKLOŠ

Rád tvoří. Věnuje se inovacím vzdělávání. Pedagogika a psychologii studoval v Brně, kde působí v rover-ském kmeni.

Kde se v našich hlavách berou všechny ty geniální nápady? Psychologické a pedagogické souvislosti rozvoje kreativity

Tvořivost je od pradávna zahalena tajemstvím. Zatímco mnoho jiných oblastí lidské mysli je již vědecky značně prozkoumáno a současné technologie v nich člověka snadno napodobí či předčí, schopnost přijít s novou myšlenkou zůstává jednou z velkých hádanek. Jak přesně se v našich hlavách rodí nápady, zatím stále ještě příliš dobře nevíme. Zdá se však, že dovedeme říci mnohé o tom, jaké **podmínky** tomu obvykle pomáhají, a jaké naopak brání. Abychom jim porozuměli, začneme několika poznatků o našem myšlení.

Každý den řešíme řadu problémů či výzev. Orientačně je můžeme rozdělit na problémy dobře a špatně strukturované. **Dobře strukturovaným problémem** je pro většinu z nás třeba výpočet plochy koberce v pokoji. Možná to nebude lehké a rychlé, problému však rozumíme, existuje pro něj jasný postup a víme, odkud začít. Jinak je tomu u **špatně strukturovaných problémů**, výzev s o poznání méně jasnou povahou. Chcete na táboře bez zdroje vody postavit umývárny a zatím nevíte, jak to budete dělat? Stojíte před problémem, jenž si žádá tvořivější myšlení.

V myšlení můžeme taktéž rozpoznat dva základní typy. **Konvergentní myšlení**, neboli sbíhavé, je takové, které nás vede k jednomu správnému řešení, zatímco **divergentní myšlení**, rozbíhavé, spočívá v rozšiřování záběru o co nejširší paletu možností. U známých problémů si často vystačíme s myšlením konvergentním – rozměry pokoje nás přes vzorec dovedou k ploše koberce. Ovšem nevíme-li si rady, je třeba začít generovat možnosti a podívat se na věc z různých úhlů. Je-li problém natolik složitý, že si žádá nahlédnutí z úplně nové perspektivy, hovoříme o myšlení **out of the box**, mimo náš dosavadní rámeček. Ve škole čelí žáci převážně úkolům založeným na konvergentním myšlení, programy tohoto čísla naopak staví na myšlení divergentním.

Jak to vypadá, když se člověk dostane do **tvořivého stavu**, při kterém svým divergentním myšlením čelí špatně strukturovaným výzvám? Zpravidla nejlépe nějak takto:

- Vykazuje vysokou **vnitřní motivaci** a angažovanost. Investuje své síly do tvůrčího procesu, neboť

- věří jeho hodnotě. Dostává se až do stavu **flow**, tedy naprostého pohlcení problémem.
- Nedrží se konvencí a nebojí se **riskovat** a dělat chyby. Překračuje svou komfortní zónu. Uvažuje v režimu **růstového nastavení mysli**, tedy věří, že může své schopnosti zlepšovat.
- Operuje se **znalostmi** o daném problému, které buď má, nebo je schopný je získat skrze vlastní **všímavost** a otevřenost.

Ne vždy si ale počínáme uvedeným způsobem a ne vždy jsme schopni výzvám úspěšně čelit. Brání nám v tom nejrůznější **bariéry**, které kreativitu dusí:

- Je to zejména **strach z neúspěchu**, ze špatného řešení, z trestu, z autorit, ze ztráty prestiže či odhalení osobních nedostatků. Provází jej neschopnost si hrát a projevít city, nutkání dělat vše správně, i tam, kde žádné *správně* není.
- Současně je to **oslabené vnímání**, tedy neschopnost vidět problém v celé jeho šíři, nízká otevřenost zkušenosti, slabá všímavost k dostupným informacím, zatíženost předsudky a neschopnost se od nich osvobodit.

Abychom tyto bariéry odbourávali, potřebujeme u sebe i u svých členů rozvíjet zejména dvě **dovednosti**:

- Jde o **odvahu experimentovat**, překonat stud a konformitu dostatečným sebevědomím.
- Současně pak o **aktivní všímavost**, která nám umožní vidět věci v širších souvislostech.

Chceme-li u členů rozvíjet tvořivost a divergentní myšlení, potřebujeme zejména **budovat tyto dvě kvality a odbourávat bariéry, které stojí proti nim**.

To se nám bude dařit zejména budou-li členové v oddíle zažívat **bezpečné prostředí**, nezátížen strachem z hodnocení druhých. Cesta k němu vede přes dlouhodobě budovanou **důvěru** a **respekt k dětem**, stejně jako přes **otevřenost rozmanitým pohledům** a možnostem. Budou-li členové trvale pozorovat, že se mohou v oddíle autenticky projevit, nebude jejich pozornost tolik zatížena strachem z neúspěchu a otevrou se pomyslná stavidla jejich tvořivosti.

Tomu v **praxi** pomáhá **jasně vymezené vědomí**, že úkol skutečně nemá jedno správné řešení (určené vedoucím), ale je výzvou k představitivosti a tvůrčímu uchopení. Nestačí však deklarovat, že „fantazii se meze nekladou“, členové musí věřit, že se skutečně mohou bezpečně projevit.

Péče o nastíněné podmínky se zdá být ze všeho nejdůležitější. Jakmile je budeme pěstovat, můžeme tvůrčí proces navíc **podpořit dobře volenými pedagogickými postupy**. Zážitky z tvůrčích a uměleckých aktivit mohou značně posílit rozvoj osobnosti, pokud je patřičně vytěžíme. Taková disciplína se nazývá artefiletika a spočívá v propojení umělecké **expres**e s následnou **reflexí**, při které účastníci, často malé děti, popisují, co prožívali, jaké volili strategie a co si z nich odnášejí. Stejný princip učení platí pro zážitkové aktivity obecně. Největší sílu pak programy mají, nejedná-li se o umělé hry, nýbrž **autentické součásti oddílového života**, například spojené s tábořením. Zvlášť u nich platí, že dětem nejvíce prospějí, nedáme-li jim upnuté zadání, ale veškeré provedení necháme na nich. ✖

Jak na rozvoj tvořivosti

To, jak jsme na tom s kreativitou, záleží na mnoha faktorech – kromě samotného předpokladu pro tvořivost záleží také na našem vnímání, paměti, zkušenostech, způsobu myšlení nebo třeba přístupu k životu obecně. V kreativním Gejzíru proto přinášíme pestrou paletu nápadů a technik, které možná na první pohled s kreativitou nesouvisí, při hlubším zamyšlení v nich však souvislost najdeme

Sestavila Rejže.

Vylepšení klubovny — Nechte skautky a skauty projevit svou fantazii např. při vylepšování vaší klubovny. Vyhlasejte anketu a ptejte se, co by vaši svěřenci nejraději na klubovně změnili a jak, od výzdoby až po funkční prvky. Neomezujte se však ani financemi, ani vkusem. O nejlepších nápadech můžete později nechat všechny hlasovat. Vítězné nápady potom zkuste společně realizovat.

Inspirovat se můžete například u 17. oddílu Lynx, který si svépomocí vyzdobil fasádu klubovny. Na tvorbě se podílely jak děti, tak jeden z členů oddílu, který se o výtvarnou tvorbu dlouhodobě zajímá.

FOTO: ARCHIV ODDÍLU LYNX

Abstraktní díla — Vyrazte do galerie nebo si na internetu vyhledejte abstraktní obrazy! Pověďte si potom, co v nich kdo vidí a co měl asi autor díla na mysli, když je tvořil. Kolik jste vymysleli příběhů? Jaké předměty nebo postavy jste v obrazech viděli? Obrazy si můžete prohlížet i s vlčaty a světluškami, se staršími skautkami a skauty můžete přemýšlet také třeba nad poezií.

Co nejvíc! — Oblíbeným cvičením na rozvoj kreativity je vymýšlení nejrůznějších souvislostí. Můžete vymýšlet rozličné i neobvyklé způsoby použití libovolného předmětu (třeba skleničky nebo hřebíku), hledat synonyma, přemýšlet nad tím, co mají dva zdánlivě odlišné předměty společného nebo jak by se daly spojit, aby vzniklo něco nového.

Ilustrace — Nejprve společně vyrazte do knihovny nebo alespoň nahlédněte do svých poliček s knihami. Pověďte si o tom, v čem se liší knihy pro dospělé od těch pro děti, co se skautům a skautkám líbí na knížkách. Možná zjistíte, že jsou to obrázky. Vyberte potom některý z příběhů, společně si ho přečtěte a nechte každého, ať si zahraje na ilustrátora dětských knížek. Která část příběhu koho zaujala a proč? Jak ji znázornil? Použil hodně barev? A pokud si někdo vybral náhodou stejné téma, jak se obrázky mezi sebou liší? O tom všem si potom můžete společně povídat!

Vyzkoušejte si práci redaktora — Vyhledejte několik článků či zpráv a uložte si je, vynechejte však titulky. Nechejte skauty a skautky vymýšlet možné titulky. Vyberte potom společně ten nevtipnější nebo nevtižnější.

Vyjádrí to pohybem — Udělejte si taneční schůzku. Tentokrát však nebudete nacvičovat předem připravenou sestavu, ale necháte každého, aby vyjádřil sám sebe pohybem. Abyste se nestyděli, zavažte všem oči, nebo je alespoň nechte zavřené. Začněte zvolna, všichni dohromady, procházejte se nejprve po prostoru, pomalinku si zkoušejte různé druhy chůze, pohyby rukou i celým trupem. Když už jste si trochu jistější a opadla největší tréma, můžete se pustit do nejrůznějších tanců na pomalejší i rychlejší hudbu. Využívejte celý prostor, nebojte se využít zem, výskoky, plynulé i trhané pohyby. Vybírejte takový hudební podkres, v němž ideálně nejsou slova a neznáte ho. Nezapomínejte však na zásady bezpečnosti.

Udělejte si pohodlnější tábor! — Zamyslete se společně, co by vám všem zpríjemnilo vaše žití na táboře. Myjete se ve studené řece a rádi byste raději teplou sprchu? Nechte děti vymyslet, jak by se toho dalo ve vašich podmínkách dosáhnout. Vymyslete různé způsoby chlazení potravin a vyzkoušejte, které řešení chladilo nejlépe, např. na odpolední štávě. Nevyhýbejte se však ani zdánlivě zbytečným nápadům, jako je třeba automatické odklápění stanové plachty nebo šlapací větrák. Jistě vás napadne spousta dalších vymožeností. Nebojte se aktivitě věnovat dost času na vymýšlení i realizaci. I když výsledek nedopadne podle vašich představ, jistě jste si z jeho příprav mnoho odnesli. Na co jste přišli? Co se povedlo a co ne? Co byste příště udělali jinak? A proč? Nebojte se nad výsledkem diskutovat.

Trénujte všímavost — Vyrazte na procházku, třeba i vytyčte krátkou trasu, kterou si každý projde o samotě. Cestu tedy vybírejte tak, aby nebyla příliš náročná nebo nebezpečná. Můžete se procházet v přírodě i ve městě. Každý výletník bude mít za úkol vnímat co nejvíc věcí, které po cestě prožije. Po procházce nechte každého ještě chvíli přemýšlet o tom, co zažil. Potom si o tom všichni společně povídejte. Co koho na cestě zaujalo? Co kdo viděl, slyšel, vonělo tam něco? Foukal vítr, pršelo? Jak se kdo cítil takhle o samotě, jen sám se sebou?

Znázorní — Shromážděte co nejpestřejší paletu výtvarných pomůcek, tedy různých druhů barev (vodovky, akrylové barvy apod.), tuší, fixů či pastelky, starých časopisů, lepidla, nůžek atd. a nechte všechny tvořit libovolný výjev na zadané téma. Nebojte se vybrat abstraktní pojmy jako jsou třeba *krása* nebo *odhodlání*. Nemusíte se ani omezovat na jmenované pomůcky, vyrazit můžete i do města nebo do přírody a nasbírat materiál tam nebo dílo vytvořit třeba v lese jako hliněnou sošku či land art.

UMĚNÍ VYRŮSTAJÍCÍ VE SKAUTSKÉM ODDÍLE

Příležitost vytvořit nástěnnou malbu se chopil nadějný výtvarník Vojta Čižmář ze spřáteleného oddílu. Tužkou vyznačil jednotlivé obrysy přímo na zeď, mladší děti nanasly barevné plochy pomocí válečku, Vojta doplnil kontury. Aktivita je vhodná i pro ty, kteří o sobě tvrdí, že neumějí malovat, zároveň podporuje oddílovou soudržnost. Na stěny jsme zachytili motivy oddílu, svých táborů i zakladatelů skautingu. Pravděpodobně se i ve vašem oddíle či okolí nachází řada talentů, dívejte se po nich aktivně! Aktivní přístup k životu je přece jedno ze základních poselství skautské výchovy. Pokud některé věci neuděláme, tak nikdy udělané nebudou. ✕

Pavel Černovický, 17. oddíl Lynx, Brno

DENISA RAICHOVÁ – MOTLA
Učí v alternativní škole, šéfka vzdělávání odboru Skauting pro všechny a instruktorka na skautských vzdělávacích kurzech.

BARBORA VÁCHOVÁ – ČÁRA
Pracuje v poradně domácího hospice, v odboru Skauting pro všechny se stará o poradenství, má vůdcovskou a instruktorskou zkušenost.

Volno? To snad né! Jak podpořit členy v oddíle při aktivitách s volným zadáním

Hry a aktivity, které v oddílech děláme, můžeme třídit podle různých kritérií. Jedním z nich je míra volnosti zadání. U mnoha her je třeba držet se přesných pravidel: u piškvořek se střídáme v kreslení křížků a koleček do vymezených políček a kdo jich má pět v řadě, vyhrál. Když tato pravidla nepřijmu a budu si do rohu kreslit srdíčka, hra nebude fungovat. Při zadání volné aktivity, např. *vyrob z jakéhokoli materiálu čarodějnice*, se ode mě čeká, že si s tím nějak poradím. Pokud budu trvat na tom, že nemůžu vytvořit něco, co neznám, taky to nebude ono. Možných variant mezi tím je celá řada. Můžete se podívat, co v tomto ohledu nabízí toto číslo na stranách 4 a 7.

Při aktivitách s volnějším zadáním často při vysvětlování pravidel zazní, že „fantazii se meze nekladou“. Pro některé je to výzva k originalitě, hravosti, objevování. Pro jiné může být takové zadání zdrojem úzkosti spojené s nerozhodností.

Čím to je, že aktivity s větší mírou volnosti zadání někomu nesednou? Důvodem může být snaha dělat vše správně, bezchybně – a to i tam, kde žádné „správné“ není. Někteří kluci a holky se mohou obávat, jak jejich vyjádření vezmou ostatní, jestli jim jejich fantazie nebude připadat směšná. Někdo taky neví, jak na to třeba proto, že je zvyklý plnit zadané úkoly. Potíž s tímto typem her mohou mít také děti s nějakými specifickými potřebami, např. s Aspergerovým syndromem (jednou z forem poruch autistického spektra) nebo některé děti s mentálním postižením. Někteří z nás zkrátka strukturu her a aktivit potřebují vždy, jinak se cítí ztraceni. Je dobré upravit jim zadání tak, aby pro ně bylo dostatečně konkrétní a být jim v průběhu akce k dispozici, aby za vámi mohli přijít, pokud nebudou vědět, jak dál.

JAK NA TO?

Všichni kluci a holky, kterým se do takových her moc nechce nebo jsou při práci ve skupinkách v roli pasivních diváků, potřebují naši podporu, aby si takovou aktivitu mohli užít, cítili se komfortně a zároveň abychom jim předali vše, co jsme zvolení programu sledovali. Obecně je užitečné podporovat to, co vzniká spontánně – menší děti často samy od

sebe staví v lese domečky pro skřítky a hrají různé hry, ve kterých se předměty i ony samy mohou rychle proměňovat podle momentální situace. Důležitým činitelem pro volnou hru je dostatek volného času. Denní režim není potřeba mít přeplněný strukturovanými aktivitami, nechme v něm dostatek volna. Děti samy sebe dokážou velmi dobře zabavit a rychle si najdou program, který vyhovuje jejich potřebám. Dobré je také experimentování – všechny hrátky s vodou, s pískem, zemí a kameny nebo třeba potravinářským barvivem nám mohou ukazovat nové možnosti známých materiálů. Začít můžeme drobnými aktivitami a teprve s větší zkušeností účastníků přidávat náročnější hry. Podobně se dá přejít od výběru z více možností k opravdu otevřenému zadání. Osvědčuje se *brainstorming*, tedy známé sbírání nápadů k nějaké konkrétní situaci (např. jak sehnat peníze na opravu klubovny), přičemž je klíčové, že v první fázi nápady nijak nehodnotíme, zapisujeme i ty zjevně nerealizovatelné. Někdy i ten nejběžnější nápad může být prvním krokem k řešení.

V rámci krátké reflexe můžeme zkoumat, jaké to pro účastníky bylo. Podpořme holky a kluky tím, že jim dáme najevo, že při podobných aktivitách může být samotný proces důležitější než výsledné dílo. Učme je, že každý z nás má posuzovat, jak je se svým výsledkem spokojený on sám. Nikdy nehodnoťme ostatní a veďme k tomu i ostatní členy v oddílech. Pojmenováváme s dětmi jejich potřeby, fantazie i pocity. A nebojme se tvořit taky, zkoumejme, zkoušejme a experimentujme společně s dětmi, upravujeme pravidla a hledáme nová řešení.

CO SE SKRÝVÁ V MUZEU?

Pokud máme v oddíle děti, které rády tvoří a vyhledávají volné hry, i děti, které se volných aktivit bojí, nezapomínejme do programu promítat oboje. Posouváme hranice u obou skupin, ale adekvátně jejich schopnostem a dovednostem. A pracujeme s tím, že jedna aktivita může mít různá zadání. Zkuste třeba aktivitu „Co se skrývá v muzeu“. Dětem nabídněte dvě různá zadání. Těm, které nepotřebují konkrétnější zadání řekněte, že se hlavní hrdina zapomněl v muzeu, protože se zadíval na některý z exponátů, v muzeu ho zamkli a teď ho tam čeká dlouhá noc. A položte jim otázku: Co se v muzeu během této noci stane? A dejte jim dostatek prostoru. Druhou skupinu, tvořenou těmi, kteří potřebují konkrétní zadání, pak můžete nechat vylosovat tři postavy, se kterými stráví onu noc, případně jí k tomu přidat obrazy muzea, kde vidí, co všechno je v expozicích a ptát se na to: Jak to jenom všechno dopadne? U aktivit je dobré pozorovat, kdo si zvolil které zadání a jak s ním pracuje, a při dalších podobných aktivitách pak děti směřovat k zadání, které by pro ně bylo vhodnější (aby je více rozvíjelo).

V případě, že zvolíte aktivitu, která má pro všechny stejné volné zadání a uvidíte, že se některý ze zúčastněných nechytá, je dobré v průběhu programu zakročit, abychom ho nepřipravili o radost z vlastní tvorby, ale přitom se mohl plnohodnotně zúčastnit.

Doporučujeme s ním probrat, v jaké fázi procesu se nachází (nemá žádný nápad – má nápad, který mu přijde slabý, nezajímavý – má nápad, ale neví, jak ho zrealizovat) a podle toho můžete pomoci jemným zásahem. Pokud nemá vůbec žádný nápad, zkuste si o tématu chvíli povídat. Při výrobě zmiňované čarodějnice se můžete dítěte ptát: Jakou

čarodějnici bys chtěl potkat? Co by měla umět? Má něco zvláštního? Co asi celý den dělá? Pokud nápad má a neví, jak na to, můžeme upozornit na možnosti, které jsou dostupné, nebo se zeptat, jak by to udělal, kdyby šlo úplně cokoli a pak společně hledat realizovatelnou variantu.

Se strukturovanější aktivitou (jejím zadáním) mohou mít problém mladší děti, které možná neporozuměly zadání. Buď proto, že je pro ně aktivita příliš složitá nebo proto, že jste ji vysvětlili jazykem, kterému nerozumí. Podobný problém mohou mít třeba nováčci, když vysvětlujete aktivitu, kterou v různých formách zkoušíte už po několikáté a oni ji nikdy nehráli. V takových chvílích není nezbytně nutné upravit vysvětlování aktivity tak, aby mu rozuměli všichni, ale je důležité mít na paměti, že pokud taková situace nastane, je třeba si nechat prostor, abyste aktivitu dovysvětlili i těm, kteří to potřebují, a případně jim upravili zadání podle jejich kompetencí a potřeb.

KTERÝ Z VÁS JE KTERÝ?

Jak ale vůbec poznáme, že si někdo s danou aktivitou neumí poradit? Pokud každý pracuje sám, může takové dítě věnovat hodně pozornosti tomu, co dělají ostatní, může nahlas říkat: „Já nevím, co mám udělat,“ může vypadat zklamaně nebo se chodit opakovaně ujišťovat, zda postupuje správně: „Může to být takhle?“ Další možností je, že se ptá na různé detaily: „Můžu to udělat z kamínků?“ V takovém případě je dobré neodpovídat pouze na položenou otázku, ale prozkoumat, co všechno by váš účastník mohl potřebovat.

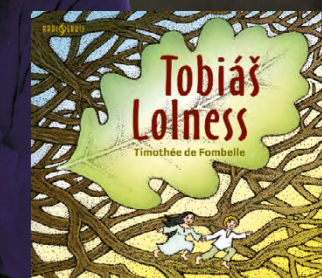
Vytvářejte v oddíle bezpečné prostředí, v němž děti budou mít prostor si svobodně hrát a tvořit. Prostor, kde s dětmi tvoříte i vy, máte na to dostatek času a nebojíte se experimentovat s různými typy aktivit, materiálů a pomůcek. Nebojte se hledat nové cesty! ✕

FOTO: FOTOHAVLIN.CZ

PŘÍBĚH STROMU, KTERÝ JE SVĚTEM

Dobrodružný fantasy román,
ověnčený prestižními literárními
cenami

Vypráví Jiří Lábus

INZERCE ↓

Jsme profesionálové
v úzkém oboru!

Vybav se
na tábor!

Rozviň tělo
i ducha!

Oddílové
slevy!

Nejlepší poměr
CENA/VYKON!

INZERCE ↓

JAKUB HOLOBRÁDEK – UČEŇ
Toho času ve Vídni na Erasmu. Těší se, až vakuovou komoru z laboratoře vymění za letní dobrodružství na horách, táborech a kurzech.

Jak na rozvoj kreativity?

Pomoci nám může stará známá: skautská výchovná metoda

Ve veřejném prostoru často slyšíme, že se svět kolem nás neustále a čím dál rychleji vyvíjí a mění. To s sebou přináší spoustu nezodpovězených otázek a výzev pro různé oblasti lidské činnosti, mimo jiné i pro vzdělávání a výchovu – tedy hlavní činnosti, kterým se v Junáku věnujeme. *Jak mám připravovat kluky a holky v oddíle na svět, o kterém moc netuším, jak bude vypadat? Co jsou ty nejlepší dovednosti, které jim můžu pro jejich budoucí život předat? To jsou jen některé z otázek, na které musíme hledat odpovědi. Takových odpovědí se jistě nabízí více. Jednou z nich může být například kritické myšlení, kterému jsme se skrze mediální gramotnost věnovali v minulém čísle. Další možnou cestou, které se věnujeme tentokrát, je kreativita. Kreativita jako tvůrčí a otevřený přístup ke světu a problémům, které k nám přicházejí a přicházejí budou. Tomu, jak ji dostat do programu oddílu, se věnuje celé červené téma. V tomto článku zkusím ukázat cestu k ní pomocí osmi bodů skautské výchovné metody – tedy skrze něco nám důvěrně známého.*

PŘÍRODA

Těžko si lze představit lepší prostředí pro objevování a tvoření, než je právě příroda. Jeden konkrétní programový námět o zkoumání okolí tábora najdete na straně 7. Ne všechny výpravy do přírody musí mít jasný cíl a trasu. Nebojme se čas od času zvolit jen přibližný směr a pak se nechat překvapit, co nás po cestě zaujme a co zajímavého objevíme. Dokonce pro uvedení takového programu není ani nutně potřeba, abychom byli sami velcí znalci přírody. Postačí, pokud budeme do objevování sami nadšení a nadšení budeme předávat i klukům a holkám. Pokud narazíme na něco, co nebudeme znát, není nic jednoduššího než to vyfotit a určit až doma či na klubovně nebo přímo na místě pomocí atlasu, případně offline mobilní aplikace.

Další velká příležitost pro členy oddílu od benjamínků až po dospělé je tvoření z přírodnin všeho druhu. Zatímco u těch nejmladších půjde spíše o smyslové seznamování se s blátem, šiškami nebo mechem, u starších členů oddílu můžeme přistoupit k vyráběcím aktivitám s volnějším zadáním, jako je například ta na straně 4. Samostatnou kapitolou je pak *land art* (vytváření uměleckých děl z přírodnin v přírodě). Pro jasnější představu, co to přesně je, nebo inspiraci, do čeho se pustit, neváhejte propátrat internet.

SLIB A ZÁKON

Slib a zákon toho na první pohled mnoho společného s naším tématem nemají. Zvláště u mladších dětí nám ovšem mohou různé kreativní umělecké metody (pantomima, komiks, natáčení videa, ...) pomoci nenásilnou a stravitelnější formou přiblížit obsah našich hodnot.

U starších členů je pak namísto klást důraz na hledání vlastního přístupu a vztahu ke skautským hodnotám, na jejich následné sdílení a diskutování nad nimi s ostatními. Obecně se dá říci, že individuální přístup umožňuje právě hledání rozmanitých možností a cest. V oblasti slibu a zákona může mít tento přístup podobu například vytvořeného a odslibovaného vlastního roverského slibu nebo individuálních rozhovorů před skautským slibem.

DOSPĚLÍ PRŮVODCI

Role vedoucích je při rozvoji kreativity a umožnění hledání vlastních cest klíčová. Příležitě ji popisuje právě název průvodce. Při snaze o dosahování těchto cílů je potřeba umět ustoupit do pozadí a dát prostor klukům a holkám, přitom však zůstat dostatečně nablízku a stanovovat bezpečné mantinely těmto méně strukturovaným aktivitám. Pod to spadá i starost o děti, kterým takový typ aktivit není vlastní a příjemný, tak jak to popisuje článek na straně 12.

Někdy stačí jen malá změna v uvažování nad programem a jeho zadáním, která může zásadně změnit jeho vyznění a dopad. Můžeme si to ukázat například na úkolu pro družiny: uvařit oběd. V jednom případě jim dáme nakoupené suroviny s vytištěným receptem a postupem. Aktivita však získá úplně jiný ráz, když jediným zadáním bude uvařit oběd a družina si sama musí vymyslet, co a jak bude vařit, nakoupit suroviny a improvizovat v průběhu celého procesu. Kromě spolupráce tím můžeme družiny přivést k příležitosti uvařit si netradiční jídlo, které si vymyslí samy, například kombinací jejich oblíbených chutí.

Tak jako v jiných oblastech i zde nám může posloužit výchova vzorem. Chceme-li kluky a holky učit být kreativními a otevřenými k hledání nových cest, začněme u sebe. To se může projevit jak v připravovaném programu v podobě netradičních aktivit, tak třeba v řešení problému nebo technických záležitostech na táborech (všelijaké táborové vychytávky).

UČENÍ SE ZKUŠENOSTÍ

Pro získávání autentické zkušenosti je právě prostředí volné hry nebo programů s volným či volnějším zadáním jako dělané. Umožňuje nám v rámci bezpečných mantinelů nechat členy oddílu chybovat a zažívat důsledky jejich rozhodnutí a chování. O co zdrženlivější bychom měli být během programu, o to důležitější je úloha vedoucího při následném ohlédnutí a uvědomnění – reflexi. Právě reflexe je zásadní při učení se zkušeností a v rámci ní máme možnost použít a s účastníky rozebrat všechno, čeho jsme si všimli během pozorování programu.

ZAPOJENÍ DO SPOLEČNOSTI

Vlajkovou lodí tohoto bodu je akce s názvem Skautský dobrý skutek. Nejen u něj nám může být dobrým vodítkem žebříček participace (popsaný v metodice ke Skautskému dobrému skutku nebo v čísle o demokratické výchově na str. 9; Skauting, prosinec 2018), který ukazuje, jak se dá odstupňovat míra zapojení dětí do tohoto projektu pro společnost.

Budme dětem partnery a nebojme se jich ptát co, proč a jak chtějí v oddílech dělat. Opět platí: čím více prostoru pro seberealizaci dětem dáme, tím jim poskytneme více možností pro jejich učení a rozvoj.

Další prvky, které můžeme pro budoucí aktivní a tvůrčí zapojení našich členů do společnosti zařadit do programu našich oddílů, jsou demokratická výchova a aktivní občanství, kterým jsme věnovali hlavní témata čísel v prosinci 2018 a dubnu 2017.

DRUŽINA

Dobře fungující družinový systém přenáší část odpovědnosti za činnost družiny nejen na rádce, ale i na jednotlivé členy. To lze jednoduše podpořit i zařazováním aktivit pro družiny, kde je zadaný konečný výsledek, ale družiny musí hledat cestu k němu, tak jak je to ukázáno například v instantu o stavění katapultů na straně 4. Na druhou stranu je potřeba dávat si pozor, aby rádce nebo jiný výrazný člen družiny nevyvíjel vše sám, ale nechal prostor i ostatním. To je o hodně náročnější, pokud rádce není se členy družiny vrstevníkem. Prostor pro realizaci jednotlivých členů můžeme vytvořit i zavedením oddílových či družinových funkcí, při jejichž vykonávání mohou kluci a holky plánovat a následně realizovat změny v oddíle podle toho, co jim přijde důležité. Když se potom vyskytne nějaký problém, naše důvěra dětem umožní hledat nové způsoby jeho řešení.

PROGRAM OSOBNÍHO ROZVOJE

Podobně jako u slibu a zákona i u tohoto bodu můžeme na kluky a holky přenést více odpovědnosti za jejich vlastní rozvoj. Můžeme jim tak například nechat větší volnost ve výběru toho, co a jak chtějí plnit. Některé odborky, jako například umělec/umělkyně přírody nebo trosečník/trosečnice, pak přímo vedou své plnitele k rozvoji tvořivosti a řešení různých situací.

SYMBOLICKÝ RÁMEC

Symbolický rámec nabízí řadu příležitostí pro kreativní vyjádření družin i jednotlivých členů oddílu. Může se jednat například o výrobu vlajek, vymyšlení různých názvů či pokřiků nebo umělecké zaměření některé z etap. Vždy je ovšem potřeba zamyslet se nad tím, zda daná aktivita opravdu vede ke svobodnému vyjádření a rozvoji kreativity a nekončíme například jen u toho, že vlajku namaluje z každé družiny ten nejlepší malíř. Ještě větší potenciál nabízí volba symbolického rámce a jeho provedení. Můžeme nechat prostor pro vývoj příběhu dle postupu účastníků a dát jim tak možnost určovat, jakým způsobem se bude vyvíjet.

NABÍDKA, KTERÁ SE NEODMÍTÁ?

Možných cest k rozvoji kreativity a tvůrčího přístupu k životu existuje celá řada. Pokud vám tento směr připadá důležitý, ale nemáte chuť či prostor zkoušet k nim prošlapávat své vlastní cesty, můžete se vydat právě po cestě skautské výchovné metody, kterou tak jako tak v oddílech využíváme. Třeba bude stačit jen malá změna při práci s ní. Nepadá vás už teď nějaká, kterou byste mohli realizovat na svém táboře? ✖

Vydejte se s námi do přírody!

WWW.MINDOK.CZ

Chcete balíček her pro svůj tábor? Pište na e-mail tabory@mindok.cz.

kroužky a tábory pro zvědavé děti

STAŇTE SE NAŠÍM LEKTOREM

hravě svobodně s respektem samostatně bezpečně

**Rádi si hrajete a objevujete?
Hledáme lektory kroužků a vedoucí příměstských táborů
Zajímavé finanční ohodnocení**

VÍCE INFORMACÍ NA WWW.VESELAVEDA.CZ

Tvořivosti naproti

Mohli bychom na tomto místě snést nekonečně mnoho odkazů na nejrůznější kreativní techniky, rukodělky a umělecké hrátky, které by nás nepochybně obohatily a inspirovaly. Naši dnešní snahou ovšem není učit členy technikám, které už vymyslel někdo jiný. Chceme členům otevřít prostor, v němž něco vlastního vymyslí sami. Nabízíme tedy mix tipů, které prohlubují naše porozumění rozvíjení kreativity a podmínkám, které pro ni jako dospělí průvodci utváříme

Sestavil Tom.

DO HLUBIN KREATIVNÍHO ROZVOJE

Gymnasion Tvořivost – tematické číslo časopisu pro zážitkovou pedagogiku. Nabízí pronikavé eseje a řadu programů pro rovery a dospělé. Volně ke stažení. (gymnasion.org/g5-tvorivost, 2006)

Kreativita a její rozvoj – o čem je vlastně tvořivost a jak ji můžeme u sebe a druhých rozvíjet? Přehledný a praktický úvod do tématu. (Petr Žák, 2017)

Kdo netvoří, ten boří – jak na rukodělky a další hrátky, aby skutečně otvíraly prostor tvořivosti? (Beru a Pampeliška, časopis Skauting, duben 2015, bit.ly/kdo-netvori)

Dívej se, tvoř a povídej – předškoláci, světlušky a vlčata, slyšte! Zážitek výtvarného tvoření ve vás může zanechat víc, než si myslíte. (Slavíková, Slavík, Eliášová, 2015)

Na tepu doby

Proč obrazy nepotřebují názvy – hravý komiksový průvodce moderním a postmoderním výtvarným uměním. Ocení pubertáči i dospělí. (Ondřej Horák, Jiří Franta, 2014)

Volný čas nadevše

Kam zmizelo dětství – děti mají stále méně opravdu volného času. Čím to je a jak jim dopřát více svobody vztit tvořivost do vlastních rukou? (Petr Třešňák, Respekt 2019/19)

Tvořivost kvete venku

Objevujeme přírodu – jedním z míst, která přímo volají po kreativním vzepětí, je příroda plná inspirace. Kniha nabízí řadu otevřených programů i principů. (Joseph Cornell, 2012)

Dát dětem prostor

Svoboda učení – aby děti mohly vzít život za svůj, potřebují k tomu dostatek svobody a důvěry. Přílišná omezení jim v rozvoji a tvořivosti brání. (Peter Gray, 2016)

K výchovnému přístupu

Dítě v osobnostním pojetí – strhující sonda do tématu, jak k dětem přistupujeme a co to s nimi dělá. Vybízí nás k větší pozornosti a otevřenosti. (Zdeněk Helus, 2009)

Rozšíření perspektiv

Šest klobouků aneb jak myslet – průlomové dílo kreativního seberozvoje a skupinových postupů vedoucích k tvořivému uchopení problému. (Edward de Bono, 1997)

Kreativita ze všech stran

TED – inspirativní portál, na kterém se setkávají přednášky ze všech oblastí lidské tvořivosti, včetně mnoha zajímavých videí o tvořivosti samotné. (ted.com) ✖

BÁRA TICHAVOVÁ – ROZÁRKA

Zpravodajka VRJ pro program, instruktorka, dříve vedoucí oddílu a střediska v Jindřichově Hradci.

Mít, či nemít stezku?

Jedna z neutuchajících skautských diskuzí je: *Používáte stezku? Ano? A jakou – tu oficiální, nebo svou oddílovou? Žádnou? A proč? Ve své podstatě diskuze velmi cenná, protože se točí kolem toho, co vlastně v oddílech děláme a proč, k čemu holky a kluky nám svěřené vedeme a prostřednictvím čeho.*

Snažím si vybavit svou vlastní zkušenost se stezkou: nosím ji na každou schůzku a sbírám podpisy, pro mě jako pro rádčyni je to základ pro tvorbu programu družinových schůzek. Na oddílových radách se k ní vracíme při plánování. Později po založení roje upadá do pozadí, v centru naší pozornosti stojí budování základního fungování a kultury oddílu. Po roce dvou se stezka či spíše cestička opět objevuje v oddílové knihovně a v rukou našich holek...

Zdá se mi, že v době, kdy o čas a energii vedoucích i rádčů soupeří nepřeborné množství povinností, zájmů a dalších podnětů a času pro skauting se mnohdy nedostává, může být stezka velmi cenný pomocník. Máme tak v rukou něco, co nám velmi dobře ukazuje směr pro naši oddílovou činnost a tvoří jeho kostru. Stezka je vystavěna na kompetencích skautské výchovy, jež cíleně rozvíjí. Tedy někdo jiný za mě pečlivě rozmyslel, k jakým znalostem, dovednostem a postojům v tom kterém věku máme holky a kluky vést. Někdo jiný za mě taky tyto kompetence převtělil do konkrétních výzev a úkolů s respektováním pedagogických principů i skautské výchovné metody. Někdo jiný za mě hlídá, aby na sebe vše vhodně navazovalo. A mně-vedoucí dává tento nástroj do ruky – tady máš mapu, chceš-li, vhodnou cestu jsme ti už vyznačili. Nemusím tak vymýšlet svoje cesty, někdy možná zkoušet slepé uličky, objevovat již objevené, mám připravený základ pro činnost svého oddílu, mám také sdílené vodítko pro plánování s oddílovou radou a nástroj pro podporu rádčů.

Jistě je legitimní říci: „Touto cestou my nepůjdeme.“ – stezka není směrnice a nikdo vám nemůže přikázat ji používat. Můžete mít dobré důvody, proč se (právě) nehodí. Stezka totiž nemusí odpovídat aktuálním potřebám oddílu, úrovni schopností nebo zájmům členů či členek, představám oddílové rady o směřování oddílu apod. Představuji si, že nejspíš to jsou okamžiky, kdy přichází na řadu tvorba vlastní oddílové stezky či jiných nástrojů, které oddílu pomáhají k dosažení stanovených cílů. Zkušenost ukazuje, že tato cesta stojí „hory času“ a ne vždy se vše podaří dotáhnout do zdárného konce; važte pečlivě, zda do toho jít. Taková práce může být bezpochyby zajímavou výzvou pro motivovanou a schopnou oddílovou radu, úkolem, který skrze diskuzi nad řešením může pomoci ke sladění vzájemných představ a očekávání, k posílení společné vize oddílu.

Co však při hledání vlastní cesty považují za klíčové, je jiná věc: je nutné, abychom stavbou vlastního nástroje neunikali od skautingu, abychom stále měli na zřeteli jeho poslání, to, k čemu má mladí lidé vést, a to do své stezky byli schopni promítnout v celé šíři. Není to úkol triviální, pokud se do něj přesto chceme pustit, pomoci nám k tomu mohou definované kompetence pro jednotlivé věkové kategorie (kompetence pro skautský věk najdete na *Křižovatce*, kompetence pro vlčata, světlušky, rovery a rangers aktuálně vznikají). Máte-li už svou vlastní stezku, zkuste ji s nimi porovnat – je tam vše?

Pokud snad patříte mezi ty, kteří právě rozmyšlí, kterou cestou se dát, doplním ještě pár věcí, jež je dobré k rozhodování vědět. Před prázdninami vyjde nová skautská stezka, která se mimo jiné vydává vstříc i tomu, aby měly oddíly dostatek prostoru uzpůsobit ji vlastním potřebám, ale také individuálním potřebám holek a kluků. Jdou tak zase o krok vstříc všem, kterým univerzální nástroj nevyhovuje, ale také nechtějí, nemohou či netouží vytvořit si svůj vlastní originál. Více o nové stezce se dočtete v článku *na straně 23*. ✖

Co byste doporučily a vzkázaly vedoucím?

Ptali jsme se členek skautské družiny Pampelišek ze 4. oddílu Slunce z Letovic.

- Najděte si partnera, se kterým budete mít čas na družinové schůzky.
- Zařídte nám prosím stálou klubovnu bez wifi (když se scházíme u někoho doma, tak nás wifi hodně rozptyluje). Rády bychom měly pro svoji družinu zázemí.
- Nemyslete si, že když jsme holky, tak chceme jenom vyrábět, povídat si, dělat holčičí věci a tak. Taky chceme hrát bojovky s papírovými koulemi nebo třeba larpové bitvy.
- Chodte včas na schůzky, nerady na vás čekáme.
- Moc děkujeme svým vedoucím za to, že nás připravovaly na svojsíkáč.
- Nebojte se přespáváček a víkendovek se svými družinami.
- Buďte s námi více venku, v lese. Chceme více objímat stromy.
- Mějte s námi trpělivost.
- Dodržujte, co jste slíbily.
- Začněte s přípravou svojí družiny na Závod světlušek a vlčat a Svojsíkův závod brzo, ideálně co nejdřív.
- Buďte na družinovkách více angažované, častěji přítomné, zkrátka více s námi.
- Dělejme více čajových dýchánek a pikniků. Je to nejhodnější čas na povídání.
- Máme své vedoucí moc rády. ✖

Ptala se Anežka.

UŽ JSTE SE ZEPTALI VLASTNÍCH ČLENŮ?

Požádejte o zpětnou vazbu. Každý může přijít s dobrým nápadem či pojmenovat skrytý problém. Co by vám doporučil váš oddíl? Odpovědi vašich členů rádi otiskneme v dalším čísle. Posílat nám je můžete na skauting@skaut.cz.

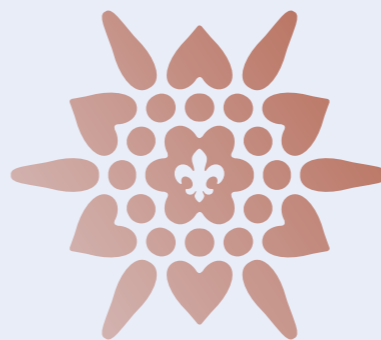
KOMENTÁŘ

A co děti, mají si kdy hrát?

LIBOR BRZOBOHATÝ – BORO
Vedoucí oddílu vlčat a skautů v Brně.

Letošní tábory jsou za rohem. Většina táborových rad už má nejspíš dávno stanovené výchovné cíle, kterých chce dosáhnout, a teď si láme hlavu s tím, jak udělat táborový program zase o něco pestřejší a originálnější. Jestli právě také dumáte, se kterou adrenalinovou aktivitou nebo propracovanou bojovkou se letos na táborech vydat, podívejte se znovu do svého táborového harmonogramu a zvažte, jestli v něm těch velkých zážitků už není dost. Nechci tím říci, že bychom se neměli snažit připravovat svým členům kvalitní a nápaditý program, nicméně neměli bychom kvůli němu zapomínat na to, co dělá už přes sto let skautské tábory tak romantickými a co na ně mladé lidi pořád táhne. Nejsou to LARPy, noční hry ani velkolepé kostýmy celotáborových her, ale pocit svobody, který kluci a holky zažijí, když přijdou na zelenou louku a společně vytvoří svůj vlastní svět. Dnešní děti jsou natolik zahlceny předem připraveným programem ze strany různých zájmových kroužků (popř. zábavní techniky), že už téměř nemají možnost se nudit. A kde není nuda, tam není ani prostor pro tvořivost. Snažíme se děti složitou cestou vést k osvojení hodnot a měkkých dovedností jako jsou týmová spolupráce a sounáležitost, participace, zodpovědnost za sebe i za kolektiv a přitom zapomínáme na to, že všechny tyto věci jsou často přítomny v jejich každodenní interakci, kterou v oddíle nenápadně odsouváme na vedlejší kolej. Zkuste se tedy v plánování tábora vrátit o krok zpět. Vezměte do ruky gumu, vytvořte v harmonogramu pár bílých míst a nechte děti, ať vám samy ukáží, co v tu chvíli mají potřebu dělat. Smečka vlčat ráchající se v potoce? Pro jiného bezduchá zábava, avšak pro děti může být cestou k objevení říčního života, který do té doby znaly jen z učebnice nebo podnětem k uspořádání závodu plachetnic z borové kůry. Taková maličkost může malým táborníkům přinést jedinečný pocit spontaneity, samostatnosti a svobody, který ve škole, sportovním klubu nebo na hodině klavíru zažijí jen těžko. Samozřejmě by takové chvíle neměly být pro vedoucí příležitostí dospát táborovou poradu, která se protáhla do nočních hodin nebo si vyběhnout na kopeček za signálem. V takovou chvíli bychom měli svým členům stát opatrně za zády a být připraveni jim poradit, povzbudit je nebo klidně pro jejich cestu z nudy obětovat jeden z dopředu připravených bloků a vytvořit z něj program pro celý tábor, protože ty nejhezčí zážitky se často dopředu naplánovat nedají. ✖

KOMENTÁŘ

Chybí nám řízení kvality

JAN KACZOR – ME2D
Správce tábořiště.

Počty členů setrvale rostou, čekací listiny se plní a aby se o ty tisíce zájemců někdo postaral, vede oddíly takřka každý, kdo má ruce nohy. Jak jsme na tom ale s kvalitou výchovy?

Je zatěžko odpovědět, neboť věrohodná data nemáme. Víme sice, kolik je ve kterém oddíle světlušek či skautů nebo na jak dlouhý tábor v létě vyrazí, ale o skutečně podstatných věcech se nám informací nedostává. Funguje v oddílech družinový systém? Jak se pracuje se slibem a zákonem? Nevíme.

Jsou zde sice hodnocení kvality a sondy do skautského světa. Jenže ty nevyplňují zdaleka všichni, a i těm, kteří tak učiní, mohou na nose sedět pěkně tlusté růžové brýle. Sám jsem se vždy k vyplňovačům řadil, ale zpětně vidím, že ty brýle jsem také nosil.

Skauting definují tři prvky – poslání, principy a metoda. Nemá-li Junák sám přehled o jejich naplňování na nejnižší úrovni, jak může těm tisícům dětí na čekacích listinách zaručit, že oddíl, do kterého se hlásí, bude skautský nejen podle názvu, ale i podle obsahu své činnosti? Jak mohou v Náčelnictvu vědět, že činnost oddílu Lední medvědi z Plzně stojí na skautské metodě, když to s největší pravděpodobností neví ani vedoucí střediska, o vedoucím okresu a kraje ani nemluvě?

Současná skautská organizace stojí na důvěře. Na důvěře v to, že hlásí-li se někdo ke skautské myšlence a věnuje-li jí svůj čas, automaticky to znamená, že se jí vědomě snaží co nejlépe naplňovat tak, jak je v základních dokumentech definována, a jak tomu byl učen na vzdělávacích akcích.

Sám však vidím, že realita bývá někde jinde. Že lidé, kteří děti v oddílech opravdu vedou, si pod skautingem představují ledasco, trojlístek poslání-principy-metoda ale málokdy. Bojím se, že bude-li to jako hnutí ignorovat, zůstane nám za chvíli skauting jen na papíře. ✖

Známe se?

VENDULA BUŠKOVÁ – VÉŇA
Místonáčelní.

Skauting nabízí podle jednoho z našich sloganů dobrou partu. Obvykle si pod tím představíme partu kluků a holek v oddíle, družinu, roverský kmen. Ale sama jsem si zažila, že to tak nemusí být vždycky. Před pár lety jsem byla oslovena předchozí šéfovou Mikulášského semináře, jestli bych nechtěla převzít vedení týmu. Existoval funkční tým, chybělo mu „jen“ vedení. Jsem zvyklá pracovat v týmu s lidmi, na které se mohu spolehnout, o kterých vím, co od nich můžu očekávat, a znám jejich styl práce. Toto bylo ale najednou něco jiného. Nakonec jsem na to kývla a s napětím čekala, co se stane. Parta lidí, které jsem neznala, se rozjela. Už uplynulo několik let a já jsem stále v týmu této celostátní akce zapojena. S lidmi, které jsem dřív neznala.

Tato zkušenost mi připomněla přání, se kterým jsem dříve setkala při vybírání roverského kurzu. Některé kurzy výslovně chtějí, aby mezi účastníky byl jen jeden zástupce z roverského kmene, a tudíž aby ostatní účastníky neznal. Jaká pozitivita člověk může zažít při tomto přístupu? Zkusila jsem si, jak je osvobozující, když nikdo nezná mě. A jak je obohacující, když já neznám ostatní. Člověk není zaškutulkován v žádné příhradce, může si zkusit například věci, ke kterým by se v oddíle nedostal, musí zvládnout výzvy, které by mu nikdo nesvěřil.

Poznala jsem člověka, který je odborník ve svém oboru a pro skauting žije. Pak jsem zjistila, že začal skautovat až v dospělosti. Potkala jsem člověka, který toho moc nenamluví a chvíli mi trvalo s ním najít společnou řeč. A časem se ukázalo, že je z něj výkonný bezva šéf.

A podobnou zkušenost jsem udělala i později, když jsme se v Náčelnictvu sešli s Evičkou, Čičou a Majklem a jednoho dne si řekli, že budeme kandidovat na příštím valném sněmu společně. Možná to tak dneska nevypadá, protože spolu jezdíme dvakrát ročně na prodloužený víkend i se svými rodinami, ale před deseti lety jsem současného náčelníka Čiču ani místonáčelníka Majkla vůbec neznala. A přesto už pár let tvoříme (troufám si říct, že sehraný) tým.

Tímto textem se snažím říci, abyste se nebáli zkusit spolupracovat s někým, koho úplně detailně neznáte. Vždyť skauting je přece plný výzev a konečků také dobrodružství. A jak říká jeden můj kamarád: „Buď to dobře dopadne, nebo se zase něco naučím.“ ✖

GABRIELA PLCHOVÁ – GABČA
Zástupce vedoucí oddílu v Jedovnicích, vedoucí družiny skautek Mrkwí, dříve vedoucí světlušek a benjamínků. Můžete ji potkat na Jihomoravské Žirafě a Velké Moravě.

Jsou skautské závody vhodným nástrojem k naplňování cílů, které si stanovily?

Červen je letos měsícem, ve kterém se stovky skautů a skautek po celé republice účastní krajských kol Svojsíkova závodu. Svojsíkův závod i Závod vlčat a světlušek mají ve svých pravidlech stanovené výchovné cíle, ke kterým se snaží směřovat. Jak se jim to daří a jak tyto cíle naplňovat lépe? Svě postřehy nabízí autorka v polemice

S oběma závody jsem se mohla seznámit více či méně ze všech stran (z pozice účastníka, doprovodu i pořadatele), neboť se náš oddíl do závodů každoročně aktivně zapojuje a vždy se nám povede alespoň jednu družinu na závody vyslat. V posledních několika letech mám ale větší zkušenost se Svojsíkáčem, takže se budu vyjadřovat spíše k němu.

Věřím tomu, že model závodů (coby zkouška družinové kompatibility) může být funkční, ale hodně záleží na komunikaci – při vedení dětí a i v rámci závodů. Myslím, že součinnost v dětech v tomto věku je zakořeněná, ale je dobré si s dětmi říci, proč na závod jedeme, jaký to má význam pro jejich družinu a nepodporovat v nich přílišnou rivalitu (odpustit si věty typu *takto ten svojsíkáč nevyhráje...*). Myslím, že zvláště ve skautském věku s motivací dětí zavodit můžeme dobře pracovat. To, čím můžeme podpořit celou myšlenku závodu, je udělat s dětmi reflexi po proběhnutí. Co se jim dařilo, ve kterém místě závodu vznikl problém a tak dále. Je totiž potřeba děti posouvat nejen v tábornických dovednostech, ale i v těch týmových, lidských.

Z pozice organizátorů je to náročnější. Slovo „závod“ je v názvu trochu nešťastné, neboť vytváří asociaci se slovy zvítězit, nejlepší, ... Naplňování cíle by mohly pomoci reflexe na stanovištích zaměřené nejen na „práci“ jako takovou,

ale hlavně na vnímání družinové spolupráce (od organizátorů nebo doprovodu). A pak je třeba zamyslet se nad formou vyhlášení – zdůraznit, že „stupně vítězů“ jsou tu jen proto, abychom věděli, kdo postupuje do dalšího kola, možná by bylo na místě se také vyhnout slovu vítěz a nahradit to jinou formulací – „nejlépe se dnes na závodu dařilo“? Tady se přiznám, že si ideálním řešením nejsem jistá.

Druhou věcí je poté samotný koncept závodu, na který s družinou přijedeme. Pokud je většina stanovišť orientovaná na jednotlivce, pak se dá těžko hovořit o nějaké podpoře družiny. Naštěstí to není pravidlem. Zároveň považuji za důležitou praktičnost úkolů a jakousi aktuálnost – letos na okresním kole například hlídky dostaly GPS souřadnice stanovišť a měly se s pomocí online map nebo GPSky na místo dostat – schopnost orientace pomocí technologií, ale zároveň i reagování na terén (*opravdu je dobré brodit tady tu řeku, když má být o 200 m dál lávka?*). mi přijde užitečná. I tady věřím, že se postupně snažíme, aby nešlo o nějakou přípravu na postapokalyptický svět. Líbí se mi, když si závody připraví pro účastníky „něco drsnějšího“, při čem se mohou skutečně ukázat vztahy dětí v družině – ať už je to dlouhá trasa, nebo třeba jen extrémní počasí.

Pokud jde o cíl setkávání dětí mimo domovské oddíly, myslím, že dost záleží na konkrétním závodu. V momentě, kdy je závod jednodenní, tak se těžko začlení do akce ještě nějaká společná aktivita. Myslím, že je důležité společné zahájení, kde může být i ona výzva „máte tu kamarády z okresu/kraje, tak se nebojte s nimi bavit“ přímo řečena. Dokáží si představit, že pokud jde o vícedenní závod, proběhnou i krátké seznamovačky po menších skupinkách, minimálně je ale potřeba mít na každém závodě prostor na seznámení – pokud je závod našlapaný, kdy na to mají mít účastníci čas?

Já koncept závodů rozhodně neztracuji, a tak jsem i letos vyslala závodit své dvě družinky skautek, dávám si však pozor, jak holky „připravuji na závod“. Nebo spíše, abych holky nepřipravovala na závod, ale aby jim ty znalosti byly užitečné i v běžném životě. Holky bych o závody nechtěla ochudit, neboť vím, že jde o zážitky na celý život. ✖

HLAVNÍ CÍLE SVOJSÍKOVA ZÁVODU:

1. podpořit fungování družin a jejich spolupráci
2. vést k praktickému využití skautských dovedností
3. poskytnout družinám a vedoucím zpětnou vazbu
4. motivovat k osobnímu rozvoji a obohatit oddílový program o nové prvky

VEDLEJŠÍ CÍLE:

1. umožnit setkání skautů a skautek v daném regionu
2. propagovat činnost Junáka na veřejnosti
3. dát organizátorům prostor realizovat se

CÍLEM SVOJSÍKOVA ZÁVODU NENÍ:

1. nalezení nejlepšího oddílu či družiny
2. soutěž mezi činovníky

TOMÁŠ KRONEK – TOMEK
Dřívější vedoucí oddílu a později výchovný zpravodaj střediska, instruktor na VK, v současnosti instruktor na ČK, alchymista.

Bez skautské výchovy bychom nebyli dost dobří?

Máš také někdy pocit, že nejsi dostatečně dobrý na to, abys byl skaut/ka? Napadá tě někdy, že jsi díky skautingu opravdu velmi dobrý a že jsi lepší než tvoji neskautští vrstevníci?

Ve skautském prostředí (na schůzkách, táborech, závodech, kurzech) se všude vznáší poslání skautingu: „Zlepšovat svět prostřednictvím jednotlivých lidí.“ Už v tom cítím určitý nátlak na naplnění nějakého ideálního nebo alespoň „ideálnějšího“ stavu. Je ale opravdu zdravé nahlížet na svět jako na cosi, co čeká na naše zlepšování? Jako na něco, co by bez našeho zásahu nebylo dost dobré? Je zdravé brát dokonce i sebe jako osobnost, která by se měla zlepšit? Copak bychom bez zlepšování se skrze skautskou výchovu nebyli dost dobří?

Ve skautském hnutí jsme podle mě poměrně silně konfrontovaní s lidskými vzory: A. B. Svojsíkem, Jaroslavem Foglarem a řadou dalších osobností, které jsme sice většina z nás nikdy osobně nepotkali, ale představují pro nás vzor. Jací bychom měli být, nám i bez konkrétních lidských vzorů ukládá už skautský zákon: Skaut je pravdomluvný; Skaut je veselý; Skaut je čistý v myšlenkách, slovech i skutcích, ... Vlastně nám ten zákon neříká, že bychom tací měli být, ale že už takoví jsme. Stane se člověk jen tím, že vstoupí do skautské organizace, automaticky pravdomluvným, veselým a čistým? Skautský zákon s námi nediskutuje nad tím, zda je to vůbec možné. Za větami nejsou otázky, na které bychom si mohli odpovídat. Jsou tam tečky.

Skautské hnutí ale nenabízí jen dokonalé osobnostní vzory pro svoje jednotlivé členy. Něco podobného můžeme pozorovat také u družin, oddílů, středisek a kurzů. Skautská organizace nám nabízí docela velké množství modelů a návodů, které nám říkají, jak funguje např. ideální družinový systém, jak dobrá oddílová nebo středisková rada. Známe postupy pro různé specifické skautské činnosti, které bychom měli vykonávat: jak správně pracovat se skautskou stezkou, jak plánovat, jak naplňovat skautskou výchovnou metodu apod.

Jak se však máme vypořádat s tím, když ten **ideální stav nesplňujeme**? Co když cítíme, že nejsme tou dokonalou skautskou osobností, kterou bychom měli být, a ani náš oddíl nefunguje perfektně? Jak nás samotné nabízené ideály ovlivňuje a jak se projevuje v našem přístupu k výchově? Jak s touto konfrontací (zda vůbec nějak) u sebe a v oddílech pracujeme?

Moje osobní zkušenost ze skautských let představuje spíše ukázkou toho, jak by se se skautskými ideály pracovat nemělo. Nikdo z vedoucích mi skautský zákon a skautské principy nevyšvětlil, natož aby se mě někdo ptal, jaký k nim mám vztah a co pro mě osobně znamenají. Skautské desatero jsme se učili nazpaměť, a jak se vyrovnat s tím, že ve svém životě nejsem vždy pravdomluvný, veselý, natož čistý v myšlenkách, mi nikdo neporadil. „Jsem já tedy vlastně vůbec skaut?“ říkával jsem si po večerce ve ztemnělém stanu. Nikdo mi nenabízel cestu, jak tuto propast mezi skutečností, kterou jsem prožíval, a ideálem, kterým mi byl nabízený, překlenout, jak se k němu přiblížit.

V roli skautského vedoucího jsem přebíral oddíl ve stavu, který zdaleka nebyl ideální. Ze skautských kurzů jsem věděl, jak má fungovat družinový systém, ale náš oddíl tomu byl na hony vzdálen. Víc než co jiného jsme představovali hrstku nadšených vedoucích a tlupu spokojených dětí, které náš improvizovaný styl bavil. V našem věku nás tehdy netrápilo, že nám nefunguje družinový systém, nebo že skoro vůbec nepoužíváme skautské stezky, i když jsme se setkali s názorem, že tím pádem vlastně nejsme skautský oddíl. I přes formální nedokonalosti jsme patřili, myslím, mezi ty lépe fungující oddíly ve středisku.

JAK S IDEÁLEM PRACOVAT?

Předchozími řádky nechci říct že naše vzory a ideály, ke kterým směřujeme, jsou špatné (buďme vděční, že je máme). Vyjadřuji tím jen pocit, že ve svém skautském okolí pořád ještě cítím, že s nimi často **nepracujeme zdravě**. Někdy mám dojem, že v překotné snaze splňovat všechna ta kritéria ideálu nevěnujeme dostatečnou pozornost našemu skutečnému stavu. Často raději odsouváme do pozadí naše slabosti, skutečné nevyřešené problémy svoje i oddílové. Jako bychom trochu přehlíželi, že bez ohledu na to, že jsme se stali skauty, jsme v první řadě lidské – tedy chybní a rozhodně ne ideální – bytosti, kterým pouhý status skauta a skautky (bez práce se sebou) žádné ctnosti nepřinese.

Škála přístupů v různých skautských oddílech k nabízeným ideálům je pestrá. V některých se s ideály a vzory nepracuje vůbec, v některých se jim členové nechají napopas a v jiných může vládnout atmosféra přehnaného tlaku na naplnění dokonalosti.

Při povídání si se skauty (v oddílech) nebo rovery a vedoucími (hlavně na skautských kurzech) docela často pozoruji dvojí nebezpečí, které pramení z přehnané idealizace nás skautů:

- ✿ Frustrace způsobená porovnáváním se s nabízeným ideálem. Propast, kterou vnímáme mezi sebou a nabízenými vzory se může zdát být nepřeskočitelná. „Nikdy přeci nemůžu být dost dobrý, abych se mohl s klidným svědomím prohlásit za skauta! Náš oddíl nefunguje tak ideálně, jak slyšíme a čteme, že by fungovat měl!“
- ✿ Vzhlednutí se v ideálu může způsobit mylný dojem toho, že ideální nebo alespoň mimořádně dobří skutečně jsme. Že opravdu představujeme spásu pro tuto společnost a že jsme vlastně lepší než naši kamarádi, kteří do skautského prostředí nevstoupili. To může vyústit ve vědomé, nebo nevědomé vyčlenění se od zbytku společnosti a v pocit nadřazenosti. ➔

Jak se tedy s nabízeným ideálním stavem ve skautském prostředí vypořádat? Jak s ním pracovat? Nepřicházím s univerzálním návodem, jen s určitými myšlenkami, které mohou posunout i vaše uvažování. V první řadě doporučuji si rizika nezdravých přístupů k ideálu připustit a být si také vědom toho, že není potřeba hroutit se z toho, že naše skutečná situace ideální není. Pokud chceme sebe nebo svoji situaci změnit, nelze podle mě přeskočit ten důležitý krok – přiznat si nejprve, jak na tom ve skutečnosti jsme, a s tím pracovat dál. Nevzdávat to ani předčasně nepřesvědčovat sebe a své okolí, že už u nás všechno ideální je. Doporučuji upřímně se zamýšlet nad tím, co s námi samotnými a s naším nejen skautským okolím prvek skautského ideálu dělá. Někdy se důsledky mohou projevat otevřeně, často zůstávají skryté. Otevírejte toto téma.

Více než s výchovným prvkem ideálu – tedy nabízením modelů toho, jak perfektní bychom my a náš oddíl měli být – bych zvážil v oddílech pracovat s našimi skutečnými situacemi, schopnostmi, možnostmi i omezeními. Sebrat odvalu přiznat si, jací opravdu jsme, co je skutečně v souladu s námi, ať už je realita jakákoli.

Věřím, že když si sebevědomě přiznáme (na prvním místě sami sobě) svoji skutečnou úroveň, pomůže nám to překonat právě ten rozpor mezi ideálem a realitou, ve kterém jsme možná mnozí z nás vyrůstali a setrvačností to přenášíme dál. Když vystoupíme z návyku předstírat před dětmi ve svém oddíle dokonalost a začneme s nimi otevřeněji mluvit o svých autentických pocitech, potřebách a omezeních, věřím, že to pomůže ozdravit atmosféru i celkový přístup ke skautingu k jeho ideálům.

Zároveň ideály nemusíme chápat jako něco vzdáleného a odděleného od nás, ale můžeme rozvíjet hlavně náš osobní vztah k nim, který se může postupně prohlubovat a měnit. Pro toho, kdo ideál vnímá jako něco nedosažitelného a možná frustrujícího, se tak může změnit na určitý osobní pevný bod, který nám pomáhá udržovat směr, kterým v životě chceme jít. Ozdravné může být také například připuštění si toho, že už zakladatelé skautingu, které máme dnes možná sklon idealizovat, také nebyli dokonalí. Také to byly „jen“ lidské bytosti z masa a kostí. Také se potýkali se svými lidskými slabostmi a ani pro ně nebylo snadné vykřesat ze sebe to nejlepší a ze své družiny nebo oddílu dobře fungující celek.

Velkou pomoc při konfrontaci s ideály nám může přinést také uvědomování si obsahu základních skautských principů: zodpovědnosti k sobě, k druhým, k hodnotám, které nás přesahují. Uvědomíme si potom, že skauting nás ve své podstatě nenutí k dokonalosti, ale k rozvíjení vztahu k sobě, k ostatním lidem a k hledání našich hodnot (pro mě osobně je to pravda a láska).

Pocit nátlaku na dokonalost nám může pomoci zlidštit také už začátek skautského slibu: „Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe...“ Nabízím podobné heslo z moudrosti starých Toltéků s důležitým dovětkem: „Vždy dělejte vše, jak nejlépe dovedete. Ale ne lépe.“ Ten dovětek „ale ne lépe“ je pro nás pro skauty možná důležitý. Vrací nás zpět ke své přirozenosti, k našim skutečným schopnostem a možnostem, na které možná někdy zapomínáme. ✘

MARTINA ADAMCOVÁ

„Šéfuje“ týmu Revize stezky pro skauty a skautky včetně Nováčka. Vedla oddíl skautek v Kostelci nad Orlicí a nyní příležitostně pomáhá v pražských Modřanech. Ráda si povídá nejen o skautingu a usrkává kávu, nejlépe najednou.

Jak vypadá upravená stezka skautů a skautek?

Revize stezek pro skauty a skautky dospěla do úspěšného konce. Na tábor už můžete přibalit upravené stezky a společně si je prohlédnout, případně je rovnou začít používat. Pojďme se společně podívat, jak stezka vypadá a proč vypadá právě takhle.

CO JE TO STEZKA?

Stezka je základní výchovný nástroj všestranného rozvoje pro každého skauta či skautku. To znamená, že se jedná o pomůcku, kterou můžete využít v oddíle pro kluky a holky po celou dobu, co jsou ve skautském věku. Tedy přibližně od 11 do 15 let.

S ČÍM MI MŮŽE POMOCI?

- **S vymýšlením náplně programu.** Stezka je navržena tak, aby se při jejím používání skauti a skautky rozvíjeli v tom, co považujeme ve skautské výchově za důležité. Pomáhají nám v tom také kompetence skautské výchovy, které zpřesňují to, co je obsažené ve skautské výchovné metodě, principech a poslání. O těch jsme psali v únorovém čísle Skautingu v článku s názvem **Proč je u všech plantážníků tenhle úkol ve stezce?**
- **S vedením kluků a holek k samostatnosti a zodpovědnosti.** Stezka obsahuje spoustu příležitostí, jak rozvíjet zodpovědnost a samostatnost skautů a skautek. Kromě jednotlivých úkolů to je: **[A] Práce se zpětnou vazbou.** Pro splnění úkolu ve stezce jsou potřeba tři podpisy. Jeden z nich je podpis skauta či skautky – sami se musí rozhodnout, že mají úkol už splněný. Učí se tím sebereflexi a říkáme jim, že nejdůležitější je právě jejich názor. Další podpisy (svědek/svědkyně a vedení) jsou příležitostí učít se dávat zpětnou vazbu ostatním a od ostatních ji přijmout. **[B] Výběrovost.**

V rámci stezky si skauti a skautky vybírají z různých možností. Na začátku jde o méně náročné volby (pořadí úkolů 1. stupně). Postupně se možnosti volby rozšiřují (ve 2. stupni vybírají z několika možností i kolik úkolů budou plnit). Kluci a holky tak postupně přebírají odpovědnost za svůj vlastní rozvoj.

→ **S plánováním oddílové činnosti a stanovením dosažitelných cílů.** Stezka je dělená do čtyř cest – každá cesta na jeden skautský rok. To je dosažitelný a snadno představitelný cíl jak pro skauty a skautky, tak pro jejich vedoucí. Navíc jeden rok je přirozený časový úsek, se kterým v oddílech pracujeme. Stezka je tedy ideální pomůckou k plánování toho, co budete s oddílem dělat.

CO BYLO POTŘEBA NA STEZCE UPRAVIT?

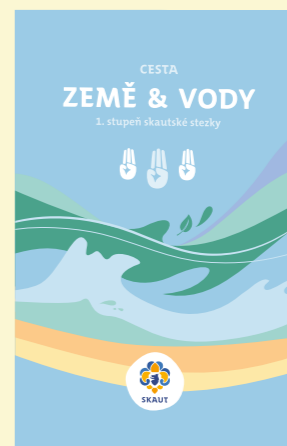
Před více než 10 lety vyšla dnes již zastarávající stezka v rámci tzv. Nového programu. Měla spoustu předností, například zahrnovala všestranný rozvoj, díky rozdělení do čtyř cest stanovovala jasný cíl na jeden rok, dávala dětem důvěru při výběru a podpisu úkolů, byla vytvořena tak, aby byla součástí oddílového života...

Bohužel se však ukázalo, že má také některé nedostatky. Byla příliš časově náročná, velká část stezky se plnila doma, aktivity k plnění byly nejasně formulované. Stezka byla celkově náročná na zapojení pro rádce a rádkyně, kteří byli vrstevníky s členy družiny. Stezka tak i přes své výhody oslovila pouze necelou polovinu oddílů. A z této necelé poloviny stezku v zamýšleném čase stihalo plnit minimum oddílů.

V rámci revize jsme se snažili tyto problémy stezky vyřešit a zároveň ponechat to, co se na staré stezce osvědčilo. Důležitou součástí revize také bylo více než roční testování experimentální podoby stezky v téměř sto oddílech z celé republiky.

JAK UPRAVENÁ STEZKA VYPADÁ

Stezku tvoří **dva stupně**, každý z nich je v jednom sešitu formátu A5. Každý stupeň je rozdělen do **2 cest**, celkově stezka obsahuje **4 cesty**. Každá cesta je v ideálním případě splněna za 1 rok. Jako ve stezce staré tedy zůstává jasný cíl na jeden rok. →

Cesta Země a, Vody
= 1. stupeň
určen pro věk cca 11–13 let

Cesta Vzduchu a, Ohně
= 2. stupeň
určen pro věk cca 13–15 let

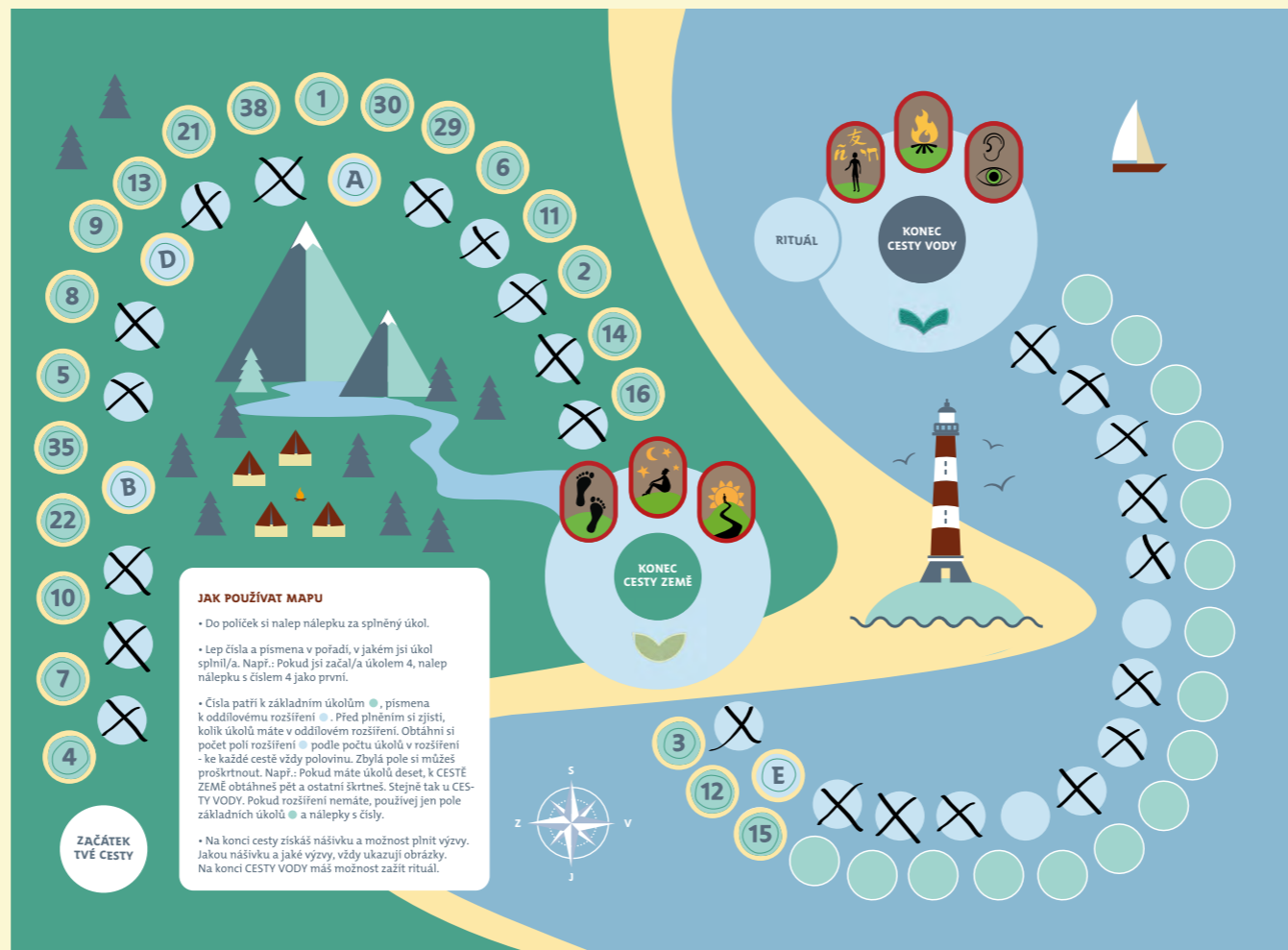
Stezka je tvořena **základními úkoly**, kterými by měl projít každý skaut a každá skautka, a dále **rozšířeními**. V prvním stupni jsou všechny základní úkoly povinné, ve druhém si skauti a skautky mohou vybrat z více variant. Rozšířit stezku lze dvěma způsoby:

- **1. stupeň – Oddílové rozšíření:** Do Cesty Země a, Vody si oddíl může dodat úkoly (vlastní nebo z webu stezka.skaut.cz), které mu tam chybí. Tyto úkoly pak plní každý v oddíle.
- **2. stupeň – Osobní rozšíření neboli Zamčené stránky:** V Cestě Vzduchu a, Ohně jsou tzv. zamčené stránky. Ty může skaut či skautka plnit až ve chvíli, kdy splní podoblast, ke které stránka patří. Místo úkolů je možné plnit odborky z dané stránky. Počet stránek si zvolí skaut či skautka vždy na začátku cesty.

Splnění cesty znamená splnění **libovolné poloviny** základních úkolů z daného stupně a splnění poloviny rozšíření (1. stupeň), nebo zvoleného počtu zamčených stránek (2. stupeň). Aby bylo skautům a skautkám jasné, kdy mají cestu splněnou, lepší si nálepkou do tzv. mapy plnění. Po dokončení každé cesty se skautům a skautkám otvírá nabídka **výzev**. Také na konci každé cesty získají **nášivku** jako připomínku plnění. Na konci stupně je možné zažít **rituál** a symbolicky jej tak uzavřít.

Příklad: Vodička je členkou oddílu Střelka, který má v 1. stupni 6 úkolů do oddílového rozšíření. Má splněnou Cestu Země a už plní Cestu Vody. Jak vypadá její mapa? →

Má splněno: Cestu Země (19 úkolů základních a 3 z rozšíření). Z Cesty Vody už má 3 základní úkoly a 1 z oddílového rozšíření. Modrá políčka, která nepotřebuje, si škrtnla, aby věděla, kdy má splněno.

JAK POUŽÍVAT MAPU

- Do políček si nalep nálepkou za splněný úkol.
- Lep čísla a písmena v pořadí, v jakém jsi úkol splnil/a. Např.: Pokud jsi začal/a úkolem 4, nalep nálepkou s číslem 4 jako první.
- Číslo patří k základním úkolům ● písmena k oddílovému rozšíření ●. Před plněním si zjisti, kolik úkolů máš v oddílovém rozšíření. Obtáhni si počet polí rozšíření ● podle počtu úkolů v rozšíření - ke každé cestě vždy polovinu. Zbýlá pole si můžeš proškrtnout. Např.: Pokud máte úkolů deset, k CESTĚ ZEMĚ obtáhneš pět a ostatní škrtněš. Stejně tak u CESTY VODY. Pokud rozšíření nemáte, použijte jen pole základních úkolů ● a nálepkou s čísly.
- Na konci cesty získáš nášivku a možnost plnit výzvy. Jakou nášivku a jaké výzvy, vždy ukazují obrázky. Na konci CESTY VODY máš možnost zažít rituál.

JAK PROBÍHÁ SPLNĚNÍ ÚKOLU?

Pořadí	Co dělá skaut či skautka	Proč je to důležité
1	Zhodnotí, jestli už má úkol splněný. Pokud ano, podepíše se do kolonky Můj podpis .	Skaut či skautka se učí sebehodnocení , tedy rozhodnout se, jestli opravdu úkol splnil/a. Říkáme, že jako první je důležitý vždy její či jeho názor na splnění. Dáváme jim tím důvěru .
2	Požádá někoho, kdo plnění úkolu viděl, o zpětnou vazbu na plnění úkolu. Může to být kamarád či kamarádka, někdo z rodiny, z oddílu, ... Důležité je, aby mohl posoudit, jak se plnění dařilo (viděl plnění úkolu, povídal si s daným skautem či skautkou apod.). Pokud tento člověk usoudí, že je splněno, podepíše se do kolonky svědek/svědčyně .	Zpětná vazba od svědka či svědkyně pomáhá tomu, aby úkol opravdu přispíval k rozvoji. Pokud skaut či skautka vědí, co se z plnění úkolu dařilo a co zlepšit, odnáší si mnohonásobně větší zkušenost , než kdyby si úkol ve stezce jen sami odškrtli jako splněný.
3	Ukáže úkol někomu z oddílu či družiny, kdo má stezku na starosti – vedoucí, rádce či rádkyně apod. Jejich podpis patří do kolonky Podpis vedení . Může to být stejná osoba jako svědek či svědkyně.	Tato kolonka pomáhá vedení oddílu, aby si udrželo přehled o plnění stezky . Doporučujeme určit jednu osobu nebo zřídit společně záznamové místo pro oddílovou radu. Pokud je svědek či svědkyně stejná osoba jako u Podpisu vedení , neměla by zapomínat na předchozí krok – zpětnou vazbu.
4	Jsou u úkolu 3 podpisy ? Úkol ve stezce je hotový!	Hotový úkol je základní krok při plnění stezky.

V prvním stupni zpětnou vazbu skautům a skautkám usnadňuje také **záznam plnění úkolu**. Jde o různé otázky, řádky k doplnění apod., které pomáhají klukům a holčím s plněním a svědkům a svědkyním se zpětnou vazbou. V základu druhého stupně již záznam plnění není potřeba. Navíc si skauti a skautky vybírají ze **čtyř variant úkolu k plnění**. V rozšíření si pak vybírají z různých široké nabídky úkolů anebo z odborek.

CHCEME STEZKU DO ODDÍLU

Než začnete:

- Prolistujte si stezku a podpůrné materiály, především pak **Brožuru pro vedoucí**. Zjistíte, jak stezka funguje, co vás zaujalo.
- **Seznamte se stezkou ostatní členy oddílové rady** – výrazně lépe vám pak půjdou ostatní kroky a práce se stezkou celkově. Následující kroky podnikejte co nejvíce společně.
- Promyslete, kdy chcete se stezkou v oddíle začít. Můžete začít na tábore, v září, na speciální výpravě. Také zvažte, jestli stezku začnou používat všichni skauti a skautky najednou, anebo postupně. Například stezku mohou začít používat až nováčci, konkrétní družina apod.

- Pokud používáte nějakou jinou stezku, promyslete, jak s ní naložit. Jednou z možností je, že nejdříve každý dokončí svůj stupeň, nebo naopak všichni přejdou na nové stezky rovnou a uznáme stejné úkoly.
- Vymyslete, jakým způsobem stezku skautům a skautkám představíte a předáte. Může jít například o speciální rituál, výjimečnou schůzku či výpravu anebo třeba o speciální hru.
- Promyslete, jak bude stezka do oddílového programu zapojená, kdo z oddílové rady za co odpovídá a co vše stezka ovlivní. Například se o stezku se může starat „stezkový tým oddílové rady“ nebo každý rádce či rádkyně plní stezku se svou družinou. Také se stezka může stát součástí oddílového plánu.
- Nezapomeňte nakoupit dostatek stezek.

PŘEDSTAVUJEME STEZKU SKAUTŮM A SKAUTKÁM:

- Představte stezku rádcům a rádkyním a **nadchněte** je pro práci s ní. Vysvětlete jim, jak budete v oddíle se stezkou pracovat, jak funguje plnění, jak mohou pomoci členům své družiny, kde najdou informace. Dejte rádcům a rádkyním **listy o stezce do rádcovského zápisníku** a další pomůcky, které budou v krabici *Skautská stezka pro oddílové rady* (viz níže).
- Předajte stezku skautům a skautkám. Mělo by být jasné, že jde o **důležitý okamžik**, pomůžete tím motivovat kluky a holky k plnění. Plnění stezky můžete podpořit také tím, že při předání vysvětlíte důležitost všestranného rozvoje. Kromě rituálů můžete při předání využít motivační příběh, ať už smyšlený, nebo reálný.
- Stezku projděte **společně se skauty a skautkami**, ukažte si, jak stezka funguje. Vysvětlete, jak probíhá plnění úkolů, kdy je hotová která cesta apod. Nechte si dostatek času, udělejte seznamování příjemné a zábavné. Může jít např. o oddílovou čajovnu, posezení na táborové louce, hru, kdy si fungování skauti a skautky snaží vzájemně vysvětlit, ale i divadlo, které vedoucí pro skauty a skautky připraví. Je důležité si uvědomit, že toto prvotní seznámení se stezkou, ještě neznamená, že členové oddílu s ní budou umět pracovat – vybírat si samostatně úkoly, plánovat jejich plnění, podepisovat zodpovědně stezku kamarádům jako svědek, ... Je proto důležité na toto vše klást důraz i v dalších měsících a postupně učit kluky a holky se stezkou pracovat.
- Pokud jste stezku ještě neplnili, splňte si společně jeden úkol jako ukázkou. Nechte si dostatek času na podepisování úkolů, vysvětlování jak co ve stezce funguje apod. Doporučujeme začít těmi úkoly, které jsou pro vás jednoduché nebo zábavné. →

JAK ZAČÍT

Jak přesně máte se stezkou začít? Na to neexistuje univerzální rada. Záleží na tom, zda jste dosud s některou stezkou pracovali, jak se vám to dařilo apod. Pokusme se nastínit si některé možné situace:

1 Nemáte žádnou stezku.

V oddíle žádný skaut či skautka skautskou stezku neplní (starší s., experimentální s. apod.) nebo ji plní hodně dávno. Můžete se stezkou začít najednou u všech členů a členek – mladším rozdějte 1. stupeň, starším 2. stupeň. Zaměřte se na to, aby si všichni zvykli, že se něco v průběhu roku plní. Skautům a skautkám velmi pomůže, pokud s nimi budete plnit stezku vědomě i nevědomě. Pro vedoucí může být náročné si zvyknout, že musí na stezku myslet při plánování. K vybudování návyku mohou přispět pravidelná setkání nad plněním stezky a dlouhodobý plán oddílu, kam si jednotlivé úkoly za stezky rozplánujete.

2 Máte starší nebo vlastní stezku, ale vůbec nefunguje.

Kluci a holky většinou se stezkou sami od sebe nepracují, neplní si sami úkoly, nejsou zvyklí si ji vozit na akce. Vedoucí ji do programu moc nezařazují. Můžete začít s novou stezkou najednou. Každý dostane stupeň podle věku, nehleďte na to, který má nyní. V nové stezce všem uznáte splněné úkoly, které jsou stejné nebo podobné. Na začátku se zaměřte na to, že nyní je stezka častěji v oddílovém životě. Opět je důležité zařadit i nevědomé plnění.

3 Máte starší nebo vlastní stezku, trochu vám funguje, ale ne u všech.

Kluci a holky si stezku většinou vozí. Někteří si plní i úkoly mimo oddíl. Vedoucí ji občas zařadí do programu výpravy či na táboře. Někdo stihne splnit stezku za rok, někdo má několik let Cestu Země.

Těm, kdo už stezku plní, nabídněte, že si mohou dokončit starší stezku, ale i získat stezku novou. Nováčkům nabízejte pouze novou stezku. Kdo už dokončil stupeň starší stezky, získá novou stezku dle svého věku.

Doporučujeme využít možnosti oddílového rozšíření a podpořit aktivnější členy a členky v plnění zamčených stránek. Při přechodu ze staré stezky na novou vždy zvažte uznání podobných úkolů. Obzvláště pokud se přechází z nedokončeného starého stupně nebo by dle věku měli skauti a skautky být uprostřed stupně stezky nové (např. už by měli mít splněnou Zemi nebo Vzduch).

4 Máte starší nebo vlastní stezku a funguje vám.

Kluci a holky stezku vnímají jako běžné vybavení na schůzky i na akce. Je obvyklé stezku plnit i mimo oddíl. Vedoucí ji zařazují do programu výpravy či na táboře. Většina kluků a holek plní jeden stupeň za rok, většina oddílů se dostane ke 4. stupni stezky. Začněte s novou stezkou postupně. Formulace úkolů ve starých stezkách může vytvořit dojem, že jsou náročnější. Ukažte skautům a skautkám, že upravená stezka je té staré ekvivalentní a také pro ně může být v něčem zajímavější (například zapojením odborek). Využijte oddílové rozšíření a podpořte kluky a holky v plnění zamčených stránek. V případě přechodu ze starší stezky na novou uznejte splněné úkoly ze staré stezky (případně podobné) i ve stezce nové.

CO MI POMŮŽE A KDE NAJDU INFORMACE?

Ke stezce jsou dostupné i různé podpůrné materiály – brožura pro vedoucí, rádce, plakáty, tabulky, ... Vše přehledně najdete v krabici *Skautská stezka*. Tu doporučujeme spolu s její sestrou *Odborkovou krabicí* do každé knihovničky oddílu. Vedoucí skautských oddílů ji mohou očekávat ve svých schránkách již letos v létě. Kromě toho všechny podpůrné materiály jsou ke stažení i na webu stezka.skaut.cz. Nášivky za splnění cesty a výzvy zase najdete ve skautských obchodech. A pokud máte nějaké dotazy, napište nám na stezka@skaut.cz.

SHRNUTÍ: CO JE NA STEZCE DŮLEŽITÉ

- **Stezka pomůže při vedení oddílu.** Především s všestranným rozvojem a tedy i se zapojením prvků skautské výchovné metody Program osobního růstu, dále při plánování, protože nabízí dosažitelný cíl na jeden rok. Vede kluky a holky k samostatnosti a zodpovědnosti, kromě samotných úkolů tomu přispívá výběrovost a podpisy jako zpětná vazba.
- Stezka se skládá z **dvou stupňů** obsahujících čtyři cesty. Najdeme v ní **základní úkoly** a **možnost rozšíření** – oddílem v prvním stupni a skautem či skautkou v druhém stupni.
- Když chci se stezkou začít, je potřeba **nadchnout a seznámit s ní** oddílovou radu, rádce a rádkyně a poté skauty a skautky. Před začátkem je potřeba zhodnotit, jak se se stezkou v oddíle pracovalo doposud.
- Veškeré podpůrné materiály najdu v tzv. krabici s názvem *Skautská stezka pro oddílové rady* a také na webu stezka.skaut.cz. ✕

Testujte nové vlčky a světýlka!

Za odborkový tým Jana Karaová – Kulda.

Od začátku roku 2018 probíhá revize odborek pro světlušky, žabičky a vlčata – vlčků a světýlek. Cílem revize je aktualizace obsahu jednotlivých vlčků a světýlek. Byly upraveny zastaralé úkoly, sjednocen počet úkolů jednotlivých vlčků/světýlek a zrušeno věkové rozdělení některých z nich. Úkoly jsou formulované jako aktivity, při kterých děti prokážou znalosti, dovednosti či postoje, tedy ne jako cíle typu: „vím, znám“. Vlčci a světýlka jsou propojeny se skautskými odborkami, aby tvořily jeden systém (identické oblasti, vyjasněné návaznosti, ...), a stejně jako skautské odborky budou dobře dostupné na webu. Vlčci a světýlka také budou mít nové nášivky ve tvaru rovnostranného trojúhelníku a grafiku stejnou jako mají skautské odborky.

Jak vypadá vlček/světýlko po revizi? Má cíl formulovaný dětskou řečí a obsahuje deset úkolů. Z toho první úkol je stejný či velmi podobný jako úkol ve 3. stupni stezky pro vlčata a světlušky (stezka také prochází revizí a stejným úkolem dojde k propojení obou nástrojů – v revidované stezce budou u těchto úkolů odkazy na odborky) a dítě si s pomocí vedoucí/ho může vybrat osm úkolů (dva tedy nemusí plnit).

Aby revize dopadla co nejlépe, spouštíme nyní její testování v oddílech. Neváhejte se zapojit, máte jedinečnou příležitost ovlivnit, jak bude konečná verze vlčků a světýlek vypadat. Co po vás ve zpětné vazbě budeme chtít? Potřebujeme odpovědi na různé otázky, např.: Je splnění osmi úkolů z deseti optimální? Jsou úkoly pro děti srozumitelné? Je dětem jasné, kdy mají úkol splněný? Jsou úkoly smysluplné? Líbí se grafika?

A co se teď děje a bude dít? Zveřejnili jsme odborkové listy jednotlivých vlčků a světýlek (některé i v ukázkové grafice) a přes léto budeme sbírat zpětnou vazbu. Během podzimu vyhodnotíme a zapracujeme připomínky. Na vydání brožury i podpůrných materiálů na webu včetně všech odborkových listů se můžete těšit na valném sněmu. Vše potřebné pro testování najdeš volně ke stažení na odborkových stránkách odborky.skaut.cz/testovani. Pro zpětnou vazbu jsou připraveny dva dotazníky. Jeden obecný zabývající se systémem a druhý univerzální, který lze vyplnit pro každého vlčka/světýlko.

Pokud budete mít nějaké dotazy, neváhejte se ptát na odborky@skaut.cz. ✕

TEPfactor
team adventure

Okořeňte si letní tábor pořádnou porcí adrenalinu!

Už jste slyšeli o místě, kde se zrychluje TEP, dobrodružství číhá na každém rohu a o zábavu je postaráno? Takové místo najdete ve středních Čechách nedaleko Slapské přehrady. V TEPfactoru na vás čeká 25 originálních úkolů, které prověří týmového ducha, zápal pro hru a smysl pro spolupráci. Ačkoliv úkoly byly inspirovány slavnou pevností Boyard, nenajdete zde ani hady ani pavouky. Úkoly jsou zaměřené na logiku, trpělivost a zručnost. Úkoly vždy plní celý tým. Bez vzájemné spolupráce a podpory úkoly nemůžete splnit. Pokud budete jako jedno tělo a duše, splníte všechny úkoly a posbíráte všechny indicie, čeká vás na konci cesty poklad. Dobyjete i vy poklad TEPfactoru?

V TEPfactoru věříme, že i cesta je cílem, a proto není důležité vyhrát, ale zúčastnit se. Jde především o zábavu s kamarády a o zážitek, který si odnesete.

Pokud jste z daleka, můžete se ubytovat ve stylových plážových bungalovech. Více informací najdete na www.tepfactor.cz

TÝM VLK OIKOS

Vůdcovský lesní kurz Oikos se zaměřuje na oddílové rady – na kurz jezdí dvou- až čtyřčlenné týmy, které pracují na projektech pro oddíl společně. Zakládáme si na dobré atmosféře, práci se symbolickým rámcem i jeho příběhem a na kvalitních programech. V roce 2019 kurz neprobíhá, ale předpokládáme jeho opětovné otevření v roce 2020.

Vzdělávání i teambuilding pro oddílovou radu zažijete na VORu! Vzniká nový formát vzdělávací akce

Kočirování oddílového týmu si často s řízením voru na rozhouřené vodě nezadá. Posilou i odměnou může být společná akce, na které oddílová rada otevře aktuální problémy, naladí se na stejnou vlnu a užije si společný program. Víkend pro oddílové rady je právě takovým formátem vzdělávací akce.

Víkend pro oddílové rady – odtud zkratka VOR – jsme se na vůdcovském lesním kurzu Oikos rozhodli poprvé realizovat v roce 2017. Opakovaně jsme totiž při práci s kompetenčním modelem vůdcovské zkoušky naráželi na jeho limity, a sice oddílový kontext každého účastníka. Každý oddíl funguje trochu jinak a potřebuje od svého vůdce a své oddílové rady něco jiného, což je často obtížně přenositelné. I přesto, že na Oikos jezdí oddílové týmy, cítili jsme potřebu své účastníky podpořit v jejich snažení v domovských oddílech a zároveň nám dávalo smysl vidět je ve spolupráci s širší oddílovou radou – čekatelé, rádci, ale i staršími vůdci a podobně.

Víkend navíc, určený právě pro oddílové rady, tak měl zajistit, že se nápady a plány, které účastníci „upečou“ na Oikosu, podaří lépe předat i zbytku týmu a kurz tak bude mít větší dopad na celý oddíl. Kromě toho jsme chtěli oddílové rady motivovat do nového skautského roku, trochu je opečovat (a vést je i ke vzájemnému pečování) a nabídnout jim společné zážitky během víkendu, na kterém nebudou mít zodpovědnost za mladší členy oddílu a budou se tak moci plně věnovat sami sobě a svému týmu.

VOR jsme od začátku připravovali jako dobrovolnou nadstavbovou akci, která nemá vliv na složení vůdcovské zkoušky a nebudou se v jejím průběhu ověřovat žádné kompetence. Na začátku kurzu (v dubnu 2017) jsme u účastníků zjišťovali, jaký bude zájem, a na základě předběžných přihlášek jsme se rozhodli akci uspořádat i v říjnu. Pro velký úspěch (viz dále) jsme poté pořádali VOR pro účastníky kurzu v roce 2018.

Koncept víkendu pro oddílové rady obsahuje tři klíčové oblasti, kterým se věnujeme:

- **Vzdělávání v týmu a podpora družinového systému.** Součástí víkendu byly volitelné bloky programů, které absolvovala celá oddílová rada dohromady, např. celoroční plánování, přístup k dětem nebo řízení úkolů v rámci týmu. V rámci programů tak oddílové týmy řešily problémy, se kterými se potýkají, a plánovaly společně nový postup. Zároveň jsme se snažili v programech zdůraznit odlišné role v oddílové radě (rádce – oddílový rádce – vůdce) a tím i posílit úlohu družinového systému.
- **Teambuilding a vlastní zážitky.** Při pravidelném oddílovém programu často nezbývá čas na tmelení týmu (kromě občasných setkání u piva a kofoly). Chtěli jsme proto, aby si oddílové týmy užily víkend „bez dětí“ a získaly společný zážitek, který jim pomůže spolu dál dobře fungovat. Zpětná vazba oddílových týmů ukazuje, že jim zážitek pomohl lépe začlenit do kolektivu nové členy oddílové rady, pro některé to byl dokonce první „nepracovní“ společně strávený čas.
- **Vzájemná inspirace v jednotlivých kategoriích** (rádce-rádce, vůdce-vůdce). Bylo by škoda nevyužít setkání téměř 60 vůdců, čekatelů a rádců na jednom místě. Důležitou a podporovanou součástí víkendu je proto také prostor pro vzájemnou inspiraci a sdílení, a to i cíleně mezi jednotlivými věkovými kategoriemi (pokud se jich na víkendu sejde dost).

S čím se dá dál na VORu pracovat?

- moderování porad / facilitace aktuálních oddílových problémů
- programy na míru každé oddílové radě

Kromě toho považujeme za důležité prvky také **symbolický rámec**, který účastníky víkendem provázel. Vžili jsme se do dob středověku a rytířů a část aktivit tomuto rámci přizpůsobili – páteční večer se nesl ve znamení výroby erbů, v sobotu ráno probíhala středověká snídaně přichystaná pro jednotlivé společenské kasty a zažili jsme také dobové tržiště nebo středověký bál. Klíčový je také **individuální přístup** k jednotlivým týmům, při němž se často jednotliví instruktoři snaží přizpůsobit program přímo na míru oddílové radě, která na něj dorazí.

OCHUTNÁVKA Z VÍKENDU

- **Tržiště.** Část sobotního dopoledne jsme věnovali sdílení zkušeností napříč týmy. Každý z účastníků si dopředu zapsal, co by se chtěl od ostatních dozvědět – například nejlepší náměty na

celotáborovou hru, tipy na to, jak uspat světlušky nebo jak pracovat s vlčaty a jejich symbolickým rámcem. Podle poptávky se potom tvořily skupinky, které spolu diskutovaly. Na prvním ročníku se navíc sešlo pestré věkové složení účastníků, takže se mezi sebou mohli sdílet rádci, čekatelé i vůdci zvlášť a diskuze tak šly hodně do hloubky.

- **Výroba společného erbu.** Úvodní program víkendu, který v symbolickém rámci vyžadoval od účastníků, aby si vyrobili vlastní erb a ten potom prezentovali ostatním. Chtěli jsme, aby se jednotlivé týmy zamyslely nad tím, jaké jsou – co je definuje, v čem jsou dobré, v čem by se mohly zlepšit. Jak výroba, tak samotná prezentace erbů měla skvělou atmosféru – některé týmy využily již existující oddílovou symboliku, jiné tvořily erby od začátku a všichni účastníci si dali práci se závěrečným představením, takže byl program příjemným začátkem víkendu.
- **Velká teambuildingová hra.** Jako jeden z cílů jsme si vytkli umožnit účastníkům prožít společný zážitek. V obou případech jsme proto připravili hru s týmovými úkoly (překonání zdi, stavba z těžkých kamenů apod.), při nichž účastníci nesoutěžili přímo proti sobě, ale překonávali vlastní rekordy.

POSTAV SVŮJ VOR

Víkend se nám dvakrát osvědčil a samotný koncept akce nám připadá natolik nosný, že budeme rádi, když se rozšíří i dál. Výkonná rada nedávno schválila VOR jako nový „oficiální“ formát akce inspirovaný zkušenostmi z Oikosu a další vzdělávací akce Citadely. Na jeho uskutečnění je tak možné čerpat dotaci a snížit tak účastnické poplatky na minimum. Zároveň je v takovou chvíli potřeba následovat doporučení týkající se kvalifikace organizačního týmu nebo formátu. Kompletní metodický pokyn pro organizaci VORu najdeš na odkazu bit.ly/MetPokynVOR.

Kdo může VOR uspořádat?

Do organizace víkendu pro oddílové rady se může pustit téměř kdokoli – tým vzdělávacího kurzu, okresní nebo středisková rada (třeba v případě velkého střediska). Podmínkou je přítomnost dvou instruktorů s IK, případně jednoho s IK a druhého s OČK Metodika nebo OČK Vedení oddílu. Ze zkušenosti zároveň doporučujeme, aby akci organizovali alespoň čtyři lidé (s využitím externistů), komfortní pořádání je to potom při cca dvojnásobném počtu.

Jaký má být formát akce?

Na Oikosu jsme VOR uspořádali jako jeden víkend na podzim, možná je však i varianta více víkendů v případě, kdy není přidružen ke kurzu, ale jde o samostatnou akci. Podle

FOTO: ARCHIV OIKOSU

ambicí a záměrů týmu je potom možné na víkendu ověřovat kompetence potřebné k získání kvalifikace nebo se číste věnovat rozvoji týmů. Charakteristické pro formát VORu je to, že významné části programu absolvuje oddílová rada společně jako tým.

Na co si dát pozor?

- Velikost základny – ve chvíli, kdy na VOR dorazí např. šest až deset osmičlenných týmů (velikost týmů na Oikosím VORu se pohybovala od tří do deseti členů) je potřeba počítat s dostatečnou kapacitou základny.
- Síly týmu – pokud budete VOR organizovat během kurzu, zvažte rozložení sil. Ze zkušenosti víme, že najít po letním běhu chuť a energii do další akce může být složité.

OIKOSÍ ZKUŠENOST

VOR jsme pro týmy účastníků VLK Oikos uspořádali zatím dvakrát a z obou ročníků máme dobrý pocit i dobré ohlasy oddílových rad. Dávalo nám smysl vidět oddílovou radu a její budoucí vůdce pohromadě, sledovat celkovou dynamiku – často se nám teprve na VORu podařilo porozumět příčinám oddílových problémů, o kterých účastníci na kurzu mluvili. Bylo také příjemné sledovat budoucí vůdce v jejich domovském prostředí – pozorovali jsme, že s radou v zádech pookřáli, nebáli se víc diskutovat, přiznávat, v čem si tým neví rady, a zároveň působili vůči svým týmům jako přirozené autority. Jednou z částí víkendu byla i možnost supervizované oddílové rady, kterou některé týmy využily a hodnotily jako velmi užitečnou, když se podařilo skrze nestranný pohled posunout některé problémy dál.

To nejlepší z Oikosího know-how:

- V případě menšího týmu, který dává VOR dohromady, se nám osvědčilo nechat si v některých programech (velká hra, odpočinkové ráno apod.) pomoci od externistů.
- Je důležité myslet na čas pro popovídání a sdílení zážitků a informací uvnitř týmu i mezi jednotlivými týmy.
- V případě, že realizujete VOR jako vedlejší součást kurzu (jako Oikos), je nutné dát si pozor na to, které informace zazní na kurzu a které na VORu (pro absolventy kurzu musí mít všichni stejné možnosti).
- Vzhledem k formátu akce se vyplatí myslet na věkovou rozpětí účastníků – jak ho využít, jak každému umožnit zažít něco jemu na míru? Zkuste pracovat jinak s rádci a jinak s odcházejícími vedoucími.
- Pro lepší představu o tom, kdo na akci dorazí, slouží předběžné i závazné přihlášky, podle kterých můžete ladit program na míru.
- Může se stát, že na akci dorazí i rádci mladší 15 let. U těch jsme vyžadovali, aby si zodpovědnost za ně převzal někdo z jejich týmu starší 18 let.

Zaujala tě možnost VOR uspořádat? Začni přečtením metodického pokynu, můžeš také mrknout na fotky na Oikosím webu. A klidně se ozvi na e-mail: vzdelavani@skaut.cz, rádi poradíme a pomůžeme. ✖

PETR NEUMANN – PEŤA
Působí ve vzdělávacím týmu Srnky na Praze 8, dříve vedl oddíl ve středisku Silmaril.

Stýskat si je normální

Smutek, pláč, nevolnost, nechuť k činnosti, to všechno jsou možné projevy stýskání. Kde se stýskání bere a je na něj nějaký recept?

KDY TO PŘIJDE?

Každý asi ví, jaké to je. Stýská se po rodičích, pejskovi, sourozencích, televizi... Spouštěčem bývají především **přícházející večer** (čas před spaním) a **volný čas** (např. polední klid). Jmenovatelem situací je, že v tyto chvíle mají děti více času na přemýšlení. Příčinou může být i **únava**, vypjaté **konfliktní momenty** nebo **strach** (např. z noční hlídky). Často se stýská na začátku tábora nebo po návštěvním dni. To vše vyplývá z ankety o stýskání, kterou vyplnilo 35 vedoucích. Ti nám svěřili i pár svých tipů, jak na ně.

PROVEĎTE JE TÍM

Navrhuje Ady, vedoucí 70. oddílu z Brna a líčí to takto: „Osvědčilo se mi jít si s dítětem povídat na procházku za tábor. Ověřím si, zda dítěti rodiče píšou a zda píše ono jim, zkusíme najít, co by mohlo na stýskání pomoci (například právě napsat domů). Většinou zabere už sama změna „ovzduší“ a možnost si důvěrně popovídat,“ vysvětluje.

Prokázaný zájem je v dané chvíli nejdůležitější. Provedení při tom může být různé: rozhovor, objetí, napsání dopisu. Důležité je **věnovat dítěti čas a prostor** k tomu, aby si stýskání prožilo. To přibližuje Tina, bývalá vedoucí 4. oddílu Bludičky: „Dopřát mu soukromí, aby se na něj ostatní nekoukali. Být nablízku, nechat ho vybřečet se (...) **Připuštění, že stýskání je normální a že je v pořádku**, že

jim maminka chybí, v první chvíli znamená většinou mohutný pláč – ještě větší, než byl před tím. Stýskání se ale vyplaví a pak už je lépe.“

Toto vyplavení stesku za přítomnosti vedoucího a společné nalezení řešení ve formě činnosti, jako je napsání domů, může mít dobré výsledky. Není však univerzálním receptem. Mysleme také na to, že stýskání se snadno šíří. Řešením v soukromí můžeme dát průchod smutku a šíření jeho „nákazy“ zamezit.

KAMARÁDI NABLÍZKU

Někdy je neštěstí dětí neviditelné a tiché. Pak je řada na kamarádech. Ti **empatičtější dovedou lehčí stesky zažehnat sami**. Jak říká Kéta od Čtveráků z Liberce: „Poslední dobou se stýskání ani nedostane k vedoucím. Rovnou si s ním poradí starší skautky, většinou ty, které se stýskáčkem bydlí v týpí.“

Tím, kdo je či má být nablízku, je rádce. „Za námi vedoucími přijdou spíše rádkyně a upozorní nás, že se něco děje, na co už samy nestačí,“ říká Bája z oddílu Šedých Vlčic z Prahy. Pokud rádce na toto dopředu připravíme, zvládnou děti utěšit sami a nás na problém upozornit. Je tedy důležité mít ošetřený zájem o děti. **Kdo z nás chodí dávat dobrou noc?** Čte dětem někdo? Kdo promluví s těmi, kteří moc nemluví? **Nezapomínáme na někoho?**

DOPIS JE DOBRÝ VÝCHOVNÝ NÁSTROJ A POMÁHÁ

Z ankety vyplynulo, že používání mobilů na táboře se z hlediska stýskání ukazuje jako nevhodné. Navrch má řešení, kdy mobil mají jen vedoucí a rádkové. „Pokud se vám totiž stýská, **je třeba se s tím primárně vypořádat na místě s lidmi, se kterými tam jste** a ne s těmi, kteří tam nejsou,“ jak upozorňuje Bára, vedoucí z Pražské Dvojky.

Jiné je to ale s dopisy! Dopisy těší všechny, dovedou sice i rozesmtnit („právě mi nenapsali“; „dostal jsem dopis a je mi smutno“), obecně však přináší radost. Rodiče před táborem ke psaní vyzvěte. **Ať zkusí zapojit i ostatní příbuzné. Pokud děti dostanou dva dopisy týdně, pomůže to.** Navíc se samy mohou naučit dopisy psát. Umí je všichni správně nadepsat? Umí tvořit souvislé věty, vyprávět?

Nezapomeňte rodičům říci, že pokud jim přijde nešťastný dopis, mohou vás kontaktovat. Zároveň musí vědět, že kdyby se něco opravdu zásadního dělo, ozve se jim sami.

TABLETKA, NEBO SIRUP?

Dětský plyšák sice může těšit, ale i rozesmtnit. Připomíná domov. Mějte „plyšáka utěšitele“, kterého budete moci nabídnout vy. U malých dětí může pomoci „tabletky proti stýskání“ – C vitamin nebo B-komplex vydaný zdravotníkem. Podobně na nejmenší může zabírat mastička proti stýskání (heřmánková mast) nebo „sirup stýskáček“ (domácí jitrocelový sirup). Praxe praví, že taková placebo mohou být u nejmenších dobrými pomocníky.

CO SI Z TOHO ODNĚST?

Mějte pestrý a nabitý program, aby nikomu na stýskání nezbyl čas. Zajímejte se o všechny. Dávejte si navzájem dobrou noc a čtěte si. Sledujte, kolik komu chodí pošty a pište s dětmi domů. Pokud si někdo stýská, **nezoufejte**. Jak praví Bája: „Stýskání je úplně normální věc a znamená jen, že děti mají své rodiče rády. Ne hned, že tábor není dobrý.“ ✕

4camping.cz

Největší nabídka outdoorového a turistického vybavení v ČR!
220 značek • 185 000 ks zboží skladem • 500 výdejních míst

SHOWROOM 10 000 m²
VÝSTAVA STANŮ
31. 5. – 25. 8. 2019

VÍCE INFO
www.4camping.cz
www.vystavastanu.cz

PRODEJNY
Praha (4x), Brno, Plzeň, Ostrava, Hradec Králové, Bratislava, Pasohlávky, Vranovská pláž

Prodejní Výstava stanů a vybavení do přírody

Výstaviště Praha Letňany
31. 5. – 25. 8. 2019

Nejširší nabídka turistického a outdoorového zboží na jednom místě.
Největší akce ve střední Evropě!

- 220 outdoorových značek na ploše 10 000 m²
- Nejvíce stanů, spacáků, kempingového nábytku, karimátek, outdoorového oblečení a obuvi, batohů, doplňků ... na jednom místě
- 320 postavených stanů – turistických, expedičních a rodinných
- Velké VÝSTAVNÍ SLEVVY, dárky k nákupu
- Spacákové ležení – všechny spacáky a karimátky k vyzkoušení
- Soutěž o automobil a další ceny za 1 000 000 Kč
- Vyskoklený personál, dobrá dostupnost, parkování a vstup ZDARMA
- Restaurace, dětský koutek a lezecká stěna, doprovodné akce ...

www.vystavastanu.cz | www.4camping.cz

ALŽBĚTA SAPÁKOVÁ
Skautsky doma u Modřinek v Táboře, donedávna instruktorka na LK Velká Morava. Profesně psychologka a speciální pedagožka.

5 největších nešvarů při vedení vlčat a světlušek – díl poslední, pátý

To dáš! — A co když se bojím?

V setmělém táboře je ruch. Světlušky se chystají na stezku odvahy a pobíhají kolem s baterkami. Jen Barča stojí v jídelně, nemluví a žmoulá si rukáv. „Myško, ona se bojí,“ přibíhají za vedoucí dvě světlušky. „Barčo, ty nechceš jít?“ Stydlivě zavrtění hlavou. „Neboj se, zvládneš to všichni, že jo, holky? A když to dáš, ráno na nástupu bude překvapení.“ „Jo, vždyť my jsme stejně staré a nebojíme se! A Křeček ještě o rok mladší!“ „A můžu jít aspoň s někým?“ „No, to asi ne, všichni jdou sami, to taky dáš, uvidíš.“

Opět noc, v jídelně sedí desetiletý Tom a jeho rádce Grizzly. „Tak, Tome, teď jsme to tady obešli a vidíš, že tu nic nebylo. Tos musel slyšet jen nějaké větvičky v lese. Já teď půjdu spát a zkus mě už nebudit, mám hlídku ještě za dvě hodiny, tak ať se trochu vyspím. Seš přece odvažnej kluk a ten se nebojí, ne?“ Rádce mizí ve tmě a za ním svítí baterka v třesoucí se Tomově ruce. „Tak, teď už nesmím zklamat...“

Důležitý úsek celotáborové hry. Mezi Lasičkami a Vydrami je to těsné. Lasičky můžou získat důležité body, pokud se Smíšek odhodlá a přejde lanovou lávku nad potokem. Ta je ale ztuhlá strachy, lana prostě nesnáší, navíc nad vodou. Oči všech kamarádek se ale upírají právě na ni. „Všechny jsme to přešly, pojd, přece nám to neuděláš! Fandíme ti, to zvládneš! Snad nechceš, abychom kvůli tobě prohrály, vždyť nás Vydry zase předběhnou!“

PSYCHICKÁ BEZPEČNOST JE STEJNĚ DŮLEŽITÁ JAKO FYZICKÁ

Vzpomínáš na něco podobného, ať už jsi byl v kterékoli roli? Příběhy ti mohly napovědět, o čem bude řeč. Psychická bezpečnost vlčat a světlušek je tématem, na které někdy neklademe tak velký důraz jako na tu fyzickou. V dobré vůli připravít a realizovat co nejlepší program si nervózního dítěte stojícího stranou ani nemusíme všimnout.

Skautský svět je plný výzev, soutěží a dobrodružství. Mnohá vlčata a světlušky se nevyhnutelně dřív či později

ocitnou v okamžiku, kdy pro ně není lehké udělat něco, co se od nich čeká. Potom se může stát, že je ostatní nebo my sami začneme hecovat. Tehdy je třeba vnímat, jak dítě reaguje, jak se asi cítí, a podle toho ho buď vhodně motivovat k dokončení činnosti a podpořit ho v ní, nebo od toho upustit, abychom předešli zbytečné výrazně negativní až traumatické zkušenosti. **Oblíbené rčení, že zážitek nemusí být dobrý, hlavně když je silný, tady rozhodně neplatí beze zbytku.** A stejně jako chceme, aby se děti z akce vrátily bez zranění, mělo by nám záležet i na jejich psychické pohodě.

RIZIKA PŘÍLIŠNÉHO TLAKU NA DĚTI

Některé situace spojené s překonáváním bariér už byly představeny. Můžeš vymyslet další – hlídky, noční hry a stezky odvahy, ale i hry, kde jde o výsledek celé skupiny nebo o prestiž. Chvilu, kdy děti může přepadnout strach a nebudou chtít nebo moci udělat to, co od nich chceme. Co pak?

Když se do takové situace dostaneš, je dobré být obezřetný. I když děti znáš dobře, nikdy o nich nevíš vše. Co zažily, jaké mají vzpomínky, čeho se bojí a proč. A i když nemají reálný důvod se bát, strach tady je – buď tedy opatrný, když dítě motivuješ k jeho překonání. Světlušky a vlčata jsou ve vývojovém období, kdy u nich my vedoucí máme velkou autoritu a tak se mohou snažit nám vyhovět za každou cenu. Zároveň jim záleží na hodnocení vrstevníků a bývají hodně soutěživí. To, co si o nich ostatní myslí, má zásadní dopad na jejich sebehodnocení. Dítě nakonec může úkol zvládnout, i když samo by se tak nikdy nerozhodlo. Ráno se tím může chlubit druhým a být na sebe hrdé... A nebo kvůli této zkušenosti na tábor už nikdy nejet a ze skautu odejít, protože pocit ohrožení bude natolik silný, že už ho nebude chtít zažít znovu, i když kvůli tomu přijde o jiné dobré věci, které na táboře zažije.

PÁR TIPŮ, CO S TÍM

Protože situace i děti jsou různé, neexistuje jednoznačné řešení podobných okamžiků. Když děti budeš pozorovat, povídat si s nimi a dobře je poznáš, budeš schopen lépe rozlišit, kdo potřebuje povzbuzení a koho již zmíněným hecováním spíš vystresuješ. Zkus si představit, že každý člověk má kolem sebe tři zóny – komfortní zónu, zónu učení a zónu ohrožení. V **komfortní zóně** jsme v pohodě, ale ničemu novému nás to neučí – děláme to, co už umíme. Pozitivní pro náš rozvoj je to, co leží v **zóně učení** – zkušenost je nová, ale máme prostředky na to ji zvládnout. Pokud už je to na nás moc, jsme v **zóně ohrožení** – tehdy už se snažíme jen přežít. Měli bychom se u dětí pohybovat právě v zóně učení a vybalancovat povzbuzení a přílišný tlak. A samozřejmě odlišit, kdy se dítě opravdu bojí a kdy se mu třeba jen nechce být vzhůru.

Tip na článek: [Překročit komfortní zónu: Psychologie zážitku a dobrodružství](#), Skauting, červen 2017).

Co můžeš dělat? Pozoruj děti, není od věci si občas udělat poznámky nebo probrat „své“ děti s ostatními vedoucími. I při samotné akci pak víc očí víc vidí – ten, kdo organizuje, nevidí dítě stojící opodál, ale jiný vedoucí si ho všimne. Určitě je dobré mluvit s rodiči, kteří ti mohou dát cenné informace. Sleduj, jak se děti chovají, když je čeká hlídka nebo stezka odvahy, a pokud zaznamenáš nervozitu, zeptej se, nech

si vysvětlit, proč se bojí, a zkuste se zamyslet, co by mu pomohlo, aby to zvládlo. Baterka v kapse nebo možnost probrat vedoucího může pomoci, stejně jako zkusit to poprvé s někým, příště už to třeba zvládne sám. A možná na to prostě ještě není čas. Stejně jako se každé dítě naučí v jiném věku dělat kotmelec, naučí se jindy překonat svou obavu a posunout své hranice. Právě v tu dobu je to pro něj nejlepší. My vedoucí někdy máme tendenci chtít, aby všechno bylo spravedlivé pro všechny stejné a bez výjimek, v těchto chvílích může být dobré se nad tím zamyslet. Vzpomeň si na Barču z prvního příběhu – sama navrhla, že by šla s někým, a vedoucí to nedovolila, aby to bylo pro všechny stejné. Možná nevěděla, jak to říct ostatním – ale asi by se díky tomu Barča odhodlala jít a měla pak radost, že to zvládla. Děti by to nejspíš pochopily, kdyby jim to Myška předem vysvětlila.

Poslední tip – o překonávání strachu mluv i s dětmi. Před očekávanou náročnou situací, po ní i průběžně preventivně. Nabídní, že za tebou mohou přijít, povídejte si o tom, že každý se bojí něčeho jiného. Můžete se bavit o tom, jak se cítí ten, na kterého všichni tlačí, aby něco udělal, a že není vždycky nejdůležitější vyhrát. Může to pomoci dětem, které se bojí – pochopí, že to není něco, za co se musí stydět, a že jim chceš nabídnout pomocnou ruku. Stejně to pomáhá družině jako celku – děti chápou, že každý je jiný, že se nemusí srovnávat, že každý má jiné hranice strachu a že si mohou pomoci a ne druhého ještě více stresovat.

Tak tedy, vzhůru do posouvání osobních hranic, ale bezpečně. →

FOTO: ŠTĚPÁN HAŠEK

EMA ZEŽULOVÁ
Editorka rubriky vlčata-světlušky.

Chyby, které už nikdy neuděláme

Článkem o psychické bezpečnosti skončil seriál věnovaný nešvarům, na které bychom si měli ve smečkách a rojích dávat pozor. Nešvarů, které často neúmyslně děláme, je celá řada. Nepropadejme panice, zároveň děláme spoustu věcí dobře. Když jsme připravovali nový ročník, přemýšleli jsme, na který aspekt výchovy nejmladších členů se zaměřit. Jelikož celý ročník jsme se věnovali přístupu k dětem se zaměřením na skautskou výchovnou metodu, volba byla jasná. Ukažme vedoucím největší prohřešky společně s návody, jak se jim vyvarovat.

Pojďme si nyní krátce připomenout, kterých chyb se ve výchově u této věkové kategorie nejčastěji dopouštíme:

- **Přílišný tlak na děti:** první díl se zaměřil na přetěžování dětí a vytváření velkého tlaku na ně. Pro děti je důležité si v oddílu hrát, navazovat přátelství a malými krůčky se posouvat kupředu. Zkusme tedy ubrat na vyžadovaných povinnostech a úkolech, přemýšlet o aktivitách, které s nimi děláme a více si užívat spontánní okamžiky a kontakt s dětmi. ([Nemůžeš? Přidej víc. Slovo nejde u vlčat existuje](#), Skauting, říjen 2018)
- **Vyskautování a vykrádání programu:** druhý díl upozornil na současný fenomén, a to vykrádání programu původně určeného pro starší děti a s tím spojené takzvané vyskautování. ([Haló, policie? Mám podezření na vykrádání programu](#), Skauting, prosinec 2018)
- **Vedoucí jako vzor:** třetí díl se věnoval vztahu mezi dětmi a vedoucími. Mohli jste si přečíst, jak nastavit vztahy mezi sebou navzájem a jak pozitivně působit na děti, tedy být jim dobrým příkladem v různých situacích, i preventivně, když jste mimo jejich dohled. ([Vedoucí jako parták](#), Skauting, únor 2019)
- **Podceňování dětí:** čtvrtý díl pojednával o přístupu k dětem jako k rovnocenným partnerům, které bychom neměli podceňovat, ale důvěřovat a svěřovat jim vhodné a zvládnutelné úkoly. Jako vedoucí bychom jim měli být stále k dispozici, ale také si dávat pozor, abychom je nepřetížili. ([Vlčata a světlušky vzakazují: Už nejsme děti ze školky](#), Skauting, duben 2019)

A s čím zápolíte ve smečkách a rojích vy? Napište nám do redakce na adresu skauting@skaut.cz, rádi o tom napíšeme. ✕

ANEŽKA FADRŇÁ
 Studuje obor Evropská studia, podílí se na vedení oddílu v Letovicích. Dále spolupracovali Jan Paukert – Kavka, Matěj Richtr a Tom Čakloš.

Evropa mění vedení, co nás čeká?

Jednou za pět let zamíří občané Evropské unie k volebním urnám, aby zvolili své zástupce ve společném parlamentu. Mezi 23. a 26. květnem takto 400 milionů evropských voličů rozhodlo o další budoucnosti kontinentu. Jak ji můžeme přiblížit členům oddílů?

Tento článek vzniká v týdnech, kdy nás volby teprve čekají. Zatímco vy už znáte výsledky, my text uzavíráme zrovna v hodinách, kdy sami míříme do volebních místností. Potkáváme tam řadu spoluobčanů, zdaleka však ne všechny nebo většinu. U voleb do Evropského parlamentu je u nás dlouhodobě **nízká účast**. A asi nejen my se ptáme, proč tomu tak je.

Jednou z příčin, které pozorujeme, je, že pro mnohé občany je EU příliš **vzdálená** instituce, které nerozumí. Mohou mít pocit, že zasahuje do jejich životů, aniž by ji mohli nějak ovlivnit. Jiným je to dokonce lhostejné.

Každý z nás se snaží žít **skautský slib**, jak nejlépe umí. V posledním bodu slibujeme, že budeme pomáhat vlasti a bližním, jak nejlépe dovedeme. Co to pro tebe, pro nás znamená?

Naše vlast je již patnáct let součástí Evropské unie, společenství států, které se rozhodly překonat staleté boje a **spolupracovat** na projektu, který nemá v dějinách obdoby. Abychom se i my mohli podílet na jeho utváření, potřebujeme mu **rozumět**. Neboť znát místa a osoby, které pověřujeme rozhodováním o našem směřování, je pomyslná startovní čára k aktivnímu a znalému občanství, ke službě vlasti.

Přímé volby jsou první možností, jak se podílet na rozhodnutí, kdo nás bude zastupovat a kam bude Unie směřovat. Na následujících řádcích nabízíme **pásmo aktivit** přibližujících fungování a budoucnost společenství, ve kterém žijeme. Rádi bychom, abyste mohli diskutovat o svých představách, ať už jsou jakékoliv. Diskuze a sdílení jsou důležité, často zažehnou zájem druhých a právě ten potřebujeme, mají-li naši členové chápat, že volbami to nekončí, ale teprve začíná.

Cíl:	Účastníci vnímají Evropskou unii jako srozumitelný příběh, jehož jsou součástí.
Účastníci:	5 až 20 účastníků od 13 do 20 let.
Délka:	2 hodiny celkem.
Pomůcky:	Velký papír nebo tabule, fixy, nastříhané sady kartiček, internet.

ČÁST 1: KDYŽ SE ŘEKNE EU

Cíl: Účastníci jsou zaujatí přemýšlením o tématu a my máme představu, co o něm vědí – 15 minut.

Co vlastně účastníci vědí a co je napadne, když se řekne EU? Vyzkoušíme **brainstormingem**. Postavte se před velký papír a zapisujte slova, která se lidem s Unii pojí. Pište všechno a nechte členy se navzájem inspirovat. Asi po pěti minutách si můžete některé z pojmů společně přiblížit, aby některým nezůstaly úplně neznámé.

ČÁST 2: JAK TO VLASTNĚ FUNGUJE?

Cíl: Účastníci chápou roli hlavních orgánů EU a dělbu moci mezi nimi – 30 minut.

Jednou z výzev EU je dostatečná **informovanost** občanů o jejím fungování. Když víme, jak se daná věc nazývá, jak funguje či známe konkrétní osoby za ní stojící, je pro nás mnohem jednodušší si k dané problematice vytvořit vztah, pochopit souvislosti. A nezáleží na tom, zda se jedná o rostlinu nebo europoslance.

Účastníky rozdělte **do skupin** přibližně po třech. Každé skupině rozdejte **sadu 21 kartiček**, které jsme pro vás připravili k vytištění – i s dalšími poznámkami je stáhnete na bit.ly/eu-karticky. Rozdání kartiček můžete pojmut i formou hry.

Úkolem skupin je, aby k sobě správně přiřadily tři hlavní unijní **orgány** a jejich **charakteristiky**. Dle věku a znalostí účastníků můžete nechat sestavování jen na jejich důvtipu, případně je založit na dohledávání informací na internetu. Nemá přitom jít o vědomostní test, charakteristiky jsou vybrány tak, aby je šlo při troše snahy logicky odvodit. Skupiny by proto měly mít na hádanku dost času, nejde o závod na rychlost, nýbrž o pokus opravdu se **zamyslet nad tím, co dohromady dává smysl**. Nebudou-li si účastníci vědět rady, poraďte jim, že kartičky tvoří tematické trojice, do kterých je mohou rozdělit.

Následně si společně projděte řešení a případně jej zkontrolujte, pokud si jej už účastníci neověřili na internetu. Nechte členy jednou větou pojmenovat, v čem spočívá **role jednotlivých orgánů**. Snažte se, aby pochopili, že moc je mezi orgány **rovnoměrně rozdělená** a že Evropská komise (pomyslný Brusel) nemůže státům ukládat nic, na čem se neshodnou samotné státy v Radě EU a zástupci občanů v parlamentu.

Nakonec připomeňte, že nyní proběhly **volby**, a co to znamená:

- **Evropský parlament** jsme si zvolili v novém složení na dalších pět let. Zvolení poslanci teď budou vytvářet politické skupiny (frakce), a to nikoli podle států, nýbrž podle společných zájmů.
- **Evropská komise** v dosavadním složení ukončí svou práci a bude nahrazena novou, která vzejde z výsledků voleb a jednání mezi parlamentem a vládami států. Nová komise se ujme vlády na podzim a bude Unii řídit dalších pět let.
- **Rada Evropské unie** se po volbách nemění. Jak víme z kartiček, je tvořena ministry jednotlivých států a proměňuje se průběžně podle toho, jak se střídají vlády v jednotlivých zemích.

ČÁST 3: KDO NÁS BUDE ZASTUPOVAT?

Cíl: Účastníci mají představu o českých zástupcích v Evropském parlamentu. – 20 minut.

Česká republika má v Evropském parlamentu **21 poslanců**. Nechte účastníky zjistit na internetu, koho jsme si mezi ně zvolili. Jaké strany zvolení poslanci zastupují? A koho by volili účastníci a proč?

Hledat mohou po jednotlivcích nebo skupinkách. Každý si může vybrat **jednoho člověka**, který jej nějak zaujme, a povědět o něm ostatním pár zajímavostí. Ptejte se, jestli někoho z poslanců znají a jestli si umí představit, jak vypadá jejich práce v Bruselu. Přiblížit si to můžete na příkladu konkrétního **tématu**, které poslanci řeší a nastavují pro něj celoevropská pravidla, například aktuálně řešená kvalita potravin.

ČÁST 4: KAM NAŠE EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ SMĚŘUJE?

Cíl: Účastníci přemýšlejí o možnostech další evropské integrace. – 40 minut.

V posledních letech sílí volání, že Evropská unie nefunguje ideálně a měla by se nějakým způsobem změnit. Názory na možné další směřování se liší napříč politickým spektrem, nyní po volbách však vzniká prostor věc vyjasnit a určitý postoj zaujmout.

Debata se točí kolem samotné otázky **evropské integrace**, tedy otázky, jak moc má být EU jednotná nebo rozvolněná. Zatímco někteří tvrdí, že dnešní Unie je příliš robustní a měli bychom se vrátit k větší nezávislosti jednotlivých států, jiní volají po silnějším propojování, třeba až směrem budoucího sjednocení do federace, tedy jednoho společného státu. Alternativně pak připadá v úvahu volit silnější propojení jen ve vybraných oblastech nebo jen mezi některými státy.

Otázka to není jednoduchá, přesto má smysl ji s členy oddílu načnout. Není třeba se pouštět do složitých analýz, odpíchnout se můžeme od sdílení, jaké scénáře si vlastně umíme představit a co je pro nás důležité. Má pro nás větší hodnotu nedotknutelná národní suverenita jednotlivých států, nebo spíše vzájemná spolupráce a jednota napříč Evropou? Umíme si představit Spojené státy evropské? Je to

pro nás lákavá představa, nebo spíš noční můra? A proč? Pusťte se s členy do **diskuze** a bavte se o tom, zda je rozumnější udržovat více moci v Praze a české kotlině, nebo věci rozhodovat společně na evropské úrovni. Není určující, jakému postoji účastníci dojdou, důležité je, aby chápali **podstatu problému** a že všechny varianty s sebou nesou zřejmé výhody i nevýhody. Dokážou pojmenovat, jaké to jsou?

Tip: Možné scénáře podrobněji, přesto stručně a srozumitelně, přibližuje *Bílá kniha o budoucnosti Evropy*, vydaná v roce 2017 Evropskou komisí. Stáhnout si ji můžete na bit.ly/2HB2hP3.

ČÁST 5 – REFLEXE: CO TO PRO NÁS ZNAMENÁ?

Cíl: Účastníci vnímají Evropskou unii jako srozumitelný příběh, jehož jsou součástí. – 10 minut.

Společně s účastníky zhodnotte proběhlé aktivity. **Ptejte se** zejména na tři věci:

1. Co nového se o EU dozvěděli?
2. V čem se případně změnil jejich pohled na EU?
3. Co to pro ně teď a do budoucna znamená?

Závěrečná reflexe je důležitá tečka za celým programem. Proběhlé aktivity se v ní propojují do výsledku, jež si členové mohou odnést do dalšího života. Položte na ni patřičný důraz a pokuste se celý program uzavřít zasazením do vědomí, že evropský příběh živě pokračuje a můžeme jej dál sledovat a být jeho součástí.

Po skončení se též ptejte, nakolik dával účastníkům program smysl a zda při něm měli dost času a prostoru se vyjádřit. ✕

FOTO: TOMÁŠ TKÁČIK

Následuje poslední díl seriálu příběhů – příběhů lidí tvrdě zkoušených minulým stoletím. Umožňují nám přiblížit dnešní mládeži, jak silné mohou být hodnoty skautského slibu. **Věrně v každé době**, ta slova zde nesou zvláštní poselství. Příběh můžete číst s oddílem a následovat jej programem na další straně.

Z místa učitelky ji komunisté vyhodili. Vrátila se až po dvaceti letech

Když chce člověk zůstat poctivý a rovný, musí se umět něčeho vzdát. Jiřina Čechová se toho pravidla drží. Před listopadem 1989 nebyla ve vězení, není známá disidentka, „jenom“ žila slušně a snažila se dělat smysluplné věci

Jiřina Čechová se narodila v roce 1937 v Bezkově na Znojemsku. Po vystudování gymnázia se přihlásila na Karlovu univerzitu a o pět let později odpromovala z oboru archivnictví. Nějakou dobu pracovala v archivech, roku 1965 se stala učitelkou na znojemském gymnáziu a objevila tak své životní poslání.

PŘIŠLI RUSOVÉ A SPADLA KLEC

Vyprávěla, že v uvolněnější atmosféře přicházejících politických a společenských reforem 60. let mohla učit svobodně a držet se pravidla, že propaganda do školy nepatří. Období společenských změn a politických reforem, tzv. Pražské jaro, vítala v roce 1968 s nadějí.

Tvrdí normalizace, která následovala po příchodu sovětských vojsk, začala pro Jiřinu Čechovou už na jaře roku 1970, kdy byla vyhozena ze školy. Při takzvaných prověrkách, které tehdy prováděli vedoucí všech pracovišť, vyjádřila svůj nesouhlas s probíhající okupací a postavila se proti politice nové komunistické vlády.

Nepřekvapivě se ukázalo, že kvůli špatnému kádrovému profilu ji v nejbližších letech nečeká dobrá, respektive žádná profesní budoucnost. Nejdřív odečetla plynoměry, pak dělala v Brně pradelnu, pracovala na různých brigádách. V roce 1975 se jí ozval známý (rovněž postižený normalizačními čistkami) a zařídil jí místo účetní. Onen známý se jmenoval Miloslav Kabelka, Jiřina se za něj provdala (nechala si své jméno) a později se jim narodil syn Vojtěch.

Manželé tehdy pracovali v hospodě v Horní Cerekvi a tam jim také začaly potíže se Státní bezpečností (StB): „Každý den jsme poslouchali rádio Svobodná Evropa, kde někdy opakovali text Charty 77. Manžel uměl těsnopis a hned si ten text zapsal. Pak jsme to rozdali několika známým, se kterými jsme si taky půjčovali zakázané knihy a různé strojípisy,“ vzpomíná Jiřina Čechová.

PŘEKLÁDÁNÍ ORWELLA A ZÁJEM TAJNÝCH

V březnu 1978 dostala Jiřina i její muž předvolání na StB, zřejmě kvůli udání. Politická policie je obvinila z rozšiřování Charty. Jiřina v té době také tajně překládala z němčiny zakázanou literaturu, mimo jiné i román *Farma zvířat* George Orwella.

Pokračovaly drobné potíže s úřady i u manžela v zaměstnání, na konci roku 1979 se proto kvůli většímu klidu rodina přestěhovala do nádražního domku ve Starči, kde pak žila téměř deset let. Miloslav pracoval na železnici a vzhledem k tomu, že Jiřinu by sotva někde zaměstnali, společně se rozhodli, že zůstane v domácnosti a společně budou obdělávat drážní políčka. Pořídili si ovce a koně. Domek stál v ústraní a StB jim na čas dala pokoj.

ZPÁTKY ZA KATEDRU

Jiřina se dál účastnila různých aktivit, které organizovala Charta 77 – pietních aktů, pohřbů disidentů, petic a demonstrací. A podepsala Chartu 77.

Tehdy se o ni StB začala znovu zajímat a dostala navíc „svého“ policistu. Chodil za ní, sledoval ji, našťáště se prý bál domácích zvířat, která Jiřina s mužem chovali, a proto všechny dokumenty schovávali do konírny. Na samém konci osmdesátých let čekala Jiřinu Čechovou série výslechů, zatčení a šikan.

Pád komunistického režimu utkvěl Jiřině Čechové jako „strašně rychlá doba“. Hned v prosinci 1990 se vrátila zpátky na gymnázium. Učila dalších šestnáct let.

FOTO: PAMĚŤ NÁRODA

Poslechněte si celý příběh! Vypráví a s Jiřinou rozpravuje Post Bellum na Českém rozhlase – bit.ly/jirina-c (48 min.).

Seriál vzniká ve spolupráci s organizací **Post Bellum**, která pečuje o uchování a šíření vzpomínek generací žijících za minulých režimů. Na stránkách jejího projektu **Paměť národa** je k dispozici celá řada dalších vyprávění – pametnaroda.cz.

ŠTĚPÁN KÁŇA – KÁNĚ

Je zástupcem vedoucího střediska a pomáhá s vedením smečky vlčat v Břeclavi.

Na křižovatkách

Poslední díl, který uzavírá cyklus programů inspirovaných příběhy lidí tvrdě zkoušených 20. stoletím, se zaměřuje na těžká rozhodování. Dilemata jsou běžnou součástí života a v duchu hesla „skauting pro život“ bychom si o nich měli povídat a učit se je překonávat. Nižší popsaný konkrétní návod na program je ideální pro večerní táborevé chvíle.

Cíle:	Účastníci si jsou vědomi skautských hodnot, o které by se měli opírat při rozhodování; znají obecné principy, jak zvládnout morální dilemata, a vyzkouší si je na konkrétních příkladech
Účastníci:	Skautky a skauti
Délka:	2 až 3 hod. večer (na táboře či vícedenní akci)
Pomůcky:	Čajové svíčky ve sklenicích, nebo pochodně, nebo petrolejové lampy v počtu stanovišť + pro každého papír, tužku a malé kovové lilie na památku

ÚVOD

Každý z nás se dříve nebo později ocitne na rozcestí, ze kterého vedou různé cesty. Ke zdolání těchto křižovatek „s čistým štítem“ nám pomáhá (skautská) lilie, jež ukazuje ten správný směr jako na starých námořnických mapách a ve které se odráží skautský slib i skautské desatero (zákon).

Během svého života si Jiřina Čechová prošla několika těžkými chvílemi, ve kterých měla na výběr, zejména v období totalitního komunismu. Souhlasit, či nesouhlasit s okupací v roce 1968? Podepsat, či nepodepsat Chartu 77? Volila však poctivou a rovnou cestu v duchu skautských hodnot, za kterou se nikdy nestyděla. A to i přes to, že ta cesta byla mnohem komplikovanější a náročnější. A i když letos uplyne 30 let od pádu železné opony a skautky a skauti, které vychováváme, nezažili období komunismu, je neustále zapotřebí si skautské principy připomínat a učit členy od dílu je aplikovat do situací jim blízkým. Jedině tak i oni zůstanou poctiví a rovní.

PILÍŘE

Skautské hodnoty se opírají o slib a zákon. Krásný táborevý večer je ideální chvílí si je zopakovat a zhodnotit v kontextu uplynulého školního roku.

Zadejte každému jako individuální úkol, ať si na kousek papíru sepíše znění skautského slibu a vzpomene pokud možno všechny body skautského zákona. Poté si odpovědi společně projděte a nechte účastníky, aby si chybějící

části dopsali nebo opravili. Následně jim umožněte přemýšlet, jak se tyto pilíře promítly do jejich života od posledního tábora a následně veďte na toto téma debatou.

Dále účastníkům představte Jiřinu Čechovou formou rozhlasové nahrávky nebo četby. Zkuste se zaměřit na okamžiky těžkého rozhodování, na její vlastnosti, postoje a hodnoty, podle kterých Jiřina rozhodovala. Nezapomeňte i následky jejího rozhodování. Pokuste se z života sestry Jiřiny i ze skautských hodnot odvodit obecný návod – pravidla, jak se zachovat při řešení různých dilemat. Společně si je pojmenujte a nechte účastníky, ať si je každý k sobě napíše. Tedy například mít pevně nastavené své vnitřní svědomí; umět nést následky svého rozhodnutí; rozhodovat tak, abych se nemusel později stydět nebo umět přemýšlet dopředu a zvažovat jednotlivé cesty.

NA VEČERNÍ STEZCE

Vytvořte ze svíček (či jiných svítidel) v okolí tábora cestu, která se bude skládat z přiměřené počtu křižovatek (zastavení). Na každém zastavení bude na papíře zadáno téma, které účastníci budou řešit. Otázky si můžete vymyslet vlastní (dle věku účastníků) nebo pro inspiraci nabízíme tyto:

- Otevřu sáček s oříškem ve společnosti, kde se rozdělím, nebo až budu sám a budu je moci sníst všechny?
- Nebudu připomínat nějakou svou povinnost rodičům, a radši budu dělat, že nejsem doma, nebo tuto povinnost vykonám?
- Budu lhát ve prospěch kamaráda, který rozbil míčem sklo auta, nebo řeknu sousedovi, co se stalo?
- Zastanu se nepopulární spolužačky a jejího menšinového názoru, s nímž ve skrytu souhlasím, nebo si nebudu kazit souznění s ostatními kamarády?
- Nahlásím učiteli, že se spletl a měl mi dát v testu méně bodů, nebo si radši nechám lepší známku?

Účastníci mají za úkol po jednom projít večerní stezkou a každou otázku, na kterou na cestě narazí, analyzovat podle obecných pravidel, které si odvodili ve společné debatě, a na základě toho se rozhodnout. Odpovědi si mohou zapisovat k sobě na papír.

Vytvořte klidné a příjemné místo, kde se skauti a skautky mohou zcela do programu zapojit, zdůrazněte, že na stezce se nemusí ničeho bát (nikdo je strašit nebude), že každý přemýšlí sám za sebe a že by se neměli navzájem mezi sebou bavit. Celou cestu však časově omezte, aby proběhla i následující část, která je také výchovně podstatná.

VYHODNOCENÍ

Poté, co cestu všichni projdou, si opět společně sedněte do kruhu (např. k ohni do týpí). Vybídněte účastníky, aby popsali své pocity a dojmy z večerní stezky. Následně se zeptejte, jak se kdo rozhodoval. Která situace byla nejtěžší a která naopak nejjednodušší? Podle čeho se rozhodovali? Dodrželi ona pravidla z předchozí části? Vymysleli nějaká další? Rozhodli by se nyní jinak, když slyšeli od ostatních jiné způsoby? Diskuzi můžete vést i směrem k minulosti a bavit se o dilematech, která účastníci někdy řešili.

Na závěr účastníkům poděkujte a předejte každému kovovou lilii jako připomínku, aby nezapomněli v životě volit ten správný směr. Jedině tak bude tento svět o trochu lepší. ✘

LIBOR BRZOBOHATÝ – BORO
Vedoucí oddílu vlčat a skautů
v Brně.

Moje cesta ke světu

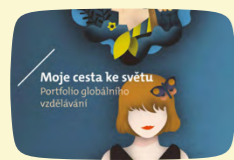
Projekt Skauti na Zemi, který si kladl za cíl podporovat ve skautských oddílech globální vzdělávání, tedy pomoci dětem a mladým lidem orientovat se v dnešním propojeném světě a uvědomovat si celosvětové dopady jejich každodenního života i možnost měnit svým jednáním svět k lepšímu, je u konce. Veškeré doposud vytvořené podklady k tématu globálního vzdělávání nám teď Skauti na Zemi předkládají v nové publikaci *Moje cesta ke světu*.

Z tohoto „portfolia globálního vzdělávání“ je možné čerpat inspiraci pro oddílovou činnost, zpětně ji reflektovat, přidávat vlastní postřehy a vytvářet tak profil své cesty ke globálnímu vzdělávání.

Cesta ke světu je členěna do tří částí. První část shrnuje základní teorii a představuje cíle globálního vzdělávání, tzv. kompetence globálního občanství. Druhou částí je tzv. Globální kompas. Ten pomáhá vedoucím se v kompetencích zorientovat, zjistit, jak si v nich stojí a podle toho postupovat dál. Součástí této kapitoly jsou i konkrétní aktivity, kterými můžeme jednotlivá témata globálního vzdělávání v oddíle otevřít. Třetí část je zaměřena přímo na vedoucí – nabízí metodickou podporu a podklady k rozvoji dovedností, které jim pomohou s tématy globálního vzdělávání pracovat.

Cesta ke světu je tak komplexním průvodcem globálním vzděláváním a podle toho i vypadá. Velká složka se spoustou barevných záložek, brožur a podkapitol může na první pohled působit nepřehledně a maximalisticky. Ale nelekejte se jí. Nemusíte se přes noc stát expertem na globální vzdělávání a hnát se k naplnění všech kompetencí. Najděte si ze začátku jedno téma, které vás zajímá nebo je pro váš oddíl příhodné. To si prostudujte a zkuste jej v oddíle některým z programů otevřít. Děti budou možná ze začátku „koukat“, co že jste si to pro ně připravili za podivnou hru. Časem se však programy, u kterých si v klidu s kamarády povídají o zajímavém tématu, mohou stát příjemným zpestřením oddílových setkání.

Nabízené programy jsou připraveny pro starší děti a dospívající, nejnižší věkovou hranicí je 10 let, což může vytvářet dojem, že se globální vzdělávání netýká vlčat a světlušek. To by podle mě byla chyba. Je sice u mladších dětí potřeba postupovat obezřetně, mít pečlivě připravenou reflexi a v rámci hesla „*jednej lokálně, myslí globálně*“ se držet spíše té první části. Přesto podle mě platí, že je *Moje cesta ke světu* skvělým přírůstkem do knihovny každého oddílu, který se chce problémům dnešního světa stavět čelem. ✕

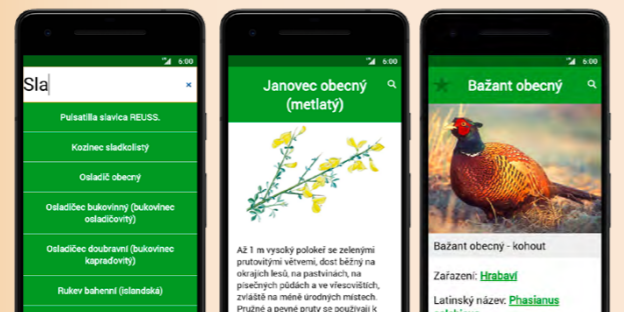

Do čeho se pustit v příštích měsících

Sestavil Učeň.

Skautská krizová linka

Pobyt na táborech a dalších letních akcích občas provází nečekané události v podobě úrazů či jiných situací, jejichž řešení může být náročné. Pokud byste nevěděli nebo měli pochyby, jak se v takových situacích zachovat, můžete se obrátit na Skautskou krizovou linku. Je pro vás v provozu 24 hodin denně 7 dní v týdnu. Číslo Skautské krizové linky je 737 205 520. Uložte si ho do telefonu, ať ho v případě nouze nemusíte nikde hledat. Volat Skautskou krizovou linku můžete v situacích, kdy si nevíte rady a potřebujete pomoc. Volejte Skautskou krizovou linku i ve všech případech ohrožení dobrého jména skautingu a rizika negativní publicity. Více se můžete dočíst na skaut.cz/krize.

Mobilní aplikace

Berete si s sebou pravidelně na tábory oddílovou či střediskovou knihovničku? Letos ji můžete doplnit o stažení některé z užitečných aplikací do mobilu. A co že by se letos mohlo hodit? Vyzkoušejte například aplikace *Hlasy ptáků*, *Atlas rostlin* nebo *Žonglérův slabikář*. Velmi užitečné může být propojení mobilních aplikací například s plněním odborek na táboře. Všechny výše zmíněné aplikace se dají zdarma stáhnout na play.google.com.

Články ze starších čísel

■ **Propagace – nejlepší přítel náborů** – užitečné rady a tipy, jak po prázdninách nabrat nové členy (Skauting, červen 2017).

■ **Aby bylo všem na táboře dobře** – článek upozorňující na to, že každý z účastníků tábora má trochu jiné potřeby a bude překonávat jiné překážky (Skauting, červen 2018).

■ **Duchovní obnova skautského slibu** – inspirace k programu, který propojuje přípravu na skautský slib s jeho obnovou u starších členů (Skauting, únor 2019). ✕

TÁBORNICKÁ OSVĚŽOVNA

SBALTE JUPÍ KANYSTRY I NA VÁŠ TÁBOR

KUP 3 KANYSTRY JUPÍ 3L A ZÍSKEJ 3 PUMPIČKY NAVÍC. VÝDEJ NA ODD. ZÁKAZNICKÝCH SLUŽEB, PO PŘEDLOŽENÍ FAKTURY. CENA 94,9 Kč / *109,14 Kč s DPH/ ZA JEDEN 3L KANYSTR. AKCE PLATÍ OD 26.6. DO 3.9., NEBO DO VYDÁNÍ ZÁSOB ZBOŽÍ. EXKLUZIVNĚ POUZE V MAKRO.

makro

VÁŠ ÚSPĚCH JE NÁŠ CÍL

DECATHLON

SPORT FOR ALL - ALL FOR SPORT

DĚLÁME SPORT DOSTUPNĚJŠÍ

Ideální na několikadenní trek

Silikonové díly omezují prokluzování spacího pytle

**KARIMATKA TREK500
SAMONAFUKOVACÍ L FORCLAZ**
Pohodlná a skladná samonafukovací matrace. Účinný dvojitý ventilek s ochranou proti zpětnému chodu.
Rozměry: 180 x 52 x 3 cm.

749 Kč

**SPACÍ PYTEL TREK 500
NA TREKING 10° LIGHT FORCLAZ**
Vodoodpudivý materiál zvyšuje ochranu před chladem. Komfortní teplota 10 °C, limitní teplota 5 °C. Dva 3/4 zipy se dvěma jezdcí zaručují dobré odvětrávání. Dostupné ve velikosti L a XL.

1 099 Kč

**STAN QUICKHIKER PRO
2 OSOBY QUECHUA**

Lehký a skladný stan se dvěma postranními úložnými prostory. Samonosný, prutová konstrukce. Vstup a ložnice s moskytiérou. Možno využít i jako tropiko přístřešek. Rozměry: 60 cm na osobu, výška ložnice: 108 cm.

2 399 Kč